

“Liệu thế kỷ 21 có thuộc về Trung Quốc?”

Trang Munk Debates đã tổ chức một cuộc tranh luận với chủ đề: “Liệu thế kỷ 21 có thuộc về Trung Quốc?” Tham gia cuộc tranh luận này có hai nhóm: một nhóm ủng hộ quan điểm trên gồm sử gia Niall Ferguson, TS. David Li và nhóm phản đối gồm cựu Ngoại trưởng Mỹ Henry Kissinger, và nhà báo Fareed Zakaria. Nghiên cứu Biển Đông xin giới thiệu với độc giả toàn văn nội dung cuộc tranh luận này.

Rudyard Gruffiths: Kính thưa quý vị, chào mừng đến Toronto, Canada tại sảnh đường Roy Thompson để tham dự cuộc tranh luận Munk về Trung Quốc. Tên tôi là Rudyard Gruffiths, người đồng tổ chức các cuộc Tranh luận Munk (Munk Debates) cùng với đồng nghiệp của tôi, Patrick Luciani, và thật vinh dự khi tôi được làm điều phối viên cho cuộc tranh luận tối nay.

Trước hết tôi xin chào mừng hàng ngàn người đang đón xem cuộc tranh luận này trên mạng Internet vào lúc này, trên trang Globeandmail.com và trang MunkDebates.com. Xin nhiệt liệt đón chào hàng triệu người đang theo dõi, đọc và lắng nghe cuộc tranh luận này, từ truyền hình Úc, Mỹ và tờ Nhân dân Nhật Báo Trung Quốc cho đến các đối tác truyền thông của chúng tôi như tờ Thời báo Tài chính London và đơn vị nghiên cứu rất uy tín của Trung Quốc (China Confidential Research Unit).

Xin chào, các khán giả Canada trên khắp đất nước, đang lắng nghe và theo dõi chương trình này trên đài CBC, kênh CPAC và BNN. Và cuối cùng khi tôi nhìn quanh sảnh đường này, có đến 2700 khán giả đến tham dự cuộc tranh luận tối nay.

Tất cả những người làm chương trình này muốn cảm ơn quý vị vì đã ủng hộ cho ý tưởng nhằm tạo dựng nên một kênh thảo luận các vấn đề địa chính trị đang ảnh hưởng đến Canada và ảnh hưởng đến thế giới. Sự thành công của loạt chương trình này sẽ không thể có được nếu thiếu đi sự sáng tạo và hào phóng của hai cá nhân. Tôi hy vọng các vị có mặt ở đây hôm nay hãy cùng tôi dành một tràng pháo tay cho người sáng lập ra chương trình Tranh luận Munk của chúng ta, Peter và Melanie Munk.

Và bây giờ là thời khắc mà chúng ta đang mong đợi, chủ đề của đêm nay là: liệu thế kỷ 21 có thuộc về Trung Quốc hay không. Chúng tôi xin mời các nhà tranh luận lên sân khấu. Xin một tràng pháo tay cho hai nhà tranh luận sẽ ủng hộ quan điểm này, Niall Ferguson và David Li. Đối thủ rất mạnh của họ là Fareed Zakaria và TS. Henry Kissinger.

(Phần tiểu sử của các tác giả xin tham khảo trong tài liệu đính kèm phía dưới – người dịch)

Chúng ta hãy nói qua về cách thức tranh luận trong vòng một tiếng rưỡi tới. Mỗi nhà tranh luận sẽ có 6 phút để nêu ý kiến mở màn của mình nhằm ủng hộ hay

bác bỏ quan điểm nêu trên. Sẽ có một đồng hồ báo giờ trên màn hình. Sau phần phát biểu mở màn, chúng ta sẽ để cho các nhà tranh luận xem xét và phản bác quan điểm của nhau. Sau đó chúng ta sẽ đưa khán giả vào cuộc tranh luận này theo ba hình thức. Chúng tôi đã mời đến tham dự đêm nay một số nhân vật nổi tiếng, các sinh viên của Khoa Quan hệ Quốc tế Trường Munk và chúng tôi cũng nhận các câu hỏi qua trang web của chương trình, Facebook và Twitter.

Vậy trước khi bắt đầu chương trình, tôi muốn quý vị nhìn vào các con số trên màn hình, rất thú vị. 39% quý vị cho rằng thế kỷ này sẽ thuộc về Trung Quốc, 21% vẫn còn chưa quyết định và cần nghe thêm cuộc tranh luận hôm nay. Chúng ta hãy xem quý vị có thay đổi quan điểm của mình sau cuộc tranh luận hôm nay hay không. Để bắt đầu, tôi xin mời Niall Ferguson. Anh có 6 phút cho phần mở màn của mình.

Niall Ferguson: Cảm ơn Rudyard, và thưa quý vị tôi tin rằng thế kỷ 21 sẽ thuộc về Trung Quốc bởi vì hầu hết các thế kỷ trước đây đã từng thuộc về Trung Quốc. Thế kỷ 19, 20 là hai ngoại lệ. 18 trong 20 thế kỷ qua, Trung Quốc xét ở nhiều góc độ đã là nền kinh tế lớn nhất thế giới.

Tôi xin bắt đầu với một số chỉ tiêu về kinh tế và nhân khẩu: Trung Quốc giống như một lục địa hơn là một quốc gia. 1/5 nhân loại sống ở đây. Trung Quốc lớn gấp 40 lần diện tích Canada. Nếu Trung Quốc được tổ chức như Châu Âu, Trung Quốc sẽ được chia ra thành khoảng 70 quốc gia-dân tộc. Ngày nay, có 11 thành phố ở Trung Quốc với dân số trên 6 triệu dân. Ở Châu Âu chỉ có một thành phố như vậy là London. Có 11 quốc gia Châu Âu với dân số ít hơn 6 triệu dân. Trong vòng 30 năm, kinh tế Trung Quốc đã tăng trưởng với tốc độ gần 10%/năm và IMF gần đây dự đoán rằng chỉ trong vòng 5 năm nữa, Trung Quốc sẽ trở thành nền kinh tế lớn nhất thế giới. Trung Quốc đã chiếm vị trí của Mỹ trở thành nhà sản xuất và là thị trường ô tô lớn nhất thế giới. Và nhu cầu xe hơi ở Trung Quốc sẽ tăng gấp 10 lần trong những năm tới. Đến năm 2035, Trung Quốc sẽ sử dụng 1/5 năng lượng của toàn cầu. Trung Quốc từng phụ thuộc vào đầu tư trực tiếp nước ngoài. Ngày nay, với 3000 tỷ USD dự trữ ngoại tệ và quỹ dự trữ quốc gia khoảng 200 tỷ USD, Trung Quốc đã trở thành một nhà đầu tư.

Có lẽ điều ấn tượng nhất là Trung Quốc đang đuổi kịp các nước tiên tiến cả về sáng tạo lẫn giáo dục. Trung Quốc sắp vượt qua Đức về số bằng sáng chế mới được trao và trong một khảo sát của OECD gần đây về thành tựu giáo dục ở tuổi 15, khu vực Thượng Hải đã đứng đầu về kỹ năng toán học với số điểm 600. Mỹ đứng thứ 25 với 487 điểm, Canada được 527 điểm.

Thưa quý vị, thật không dễ để một người viết sách khi phải tranh cãi ngược lại với những luận điểm trong cuốn sách của mình (ám chỉ TS. Henry Kissinger trong cuốn sách gần đây viết về Trung Quốc – người dịch). Cho nên những gì tôi sắp đọc ra đây là một cách rất ngoại giao để cho TS. Kissinger và có lẽ là cả Fareed Zakaria thấy rằng họ đã đứng nhầm bên của cuộc tranh luận. Tôi xin trích một câu trong cuốn sách mới rất tuyệt vời của TS. Kissinger về Trung Quốc ở trang 493 như sau: “Công cuộc tìm kiếm của Trung Quốc để trở thành một đối tác ngang bằng với Mỹ

không còn là một đòi hỏi quá mức của một quốc gia dễ bị tổn thương như trước; điều này ngày càng trở thành một thực tế rõ ràng được hỗ trợ bởi tiềm lực tài chính và kinh tế hùng hậu của Trung Quốc.” Hoặc tôi có thể trích một câu trong cuốn sách của Fareed về *Thế giới hậu Mỹ*: “Trung Quốc là một quốc gia mà quy mô vượt hơn hẳn Mỹ. Trung Quốc đang thêm khát sự thành công.”

Điều thú vị là cả hai nhà nghiên cứu địa chính trị trên đều thống nhất rằng thách thức kinh tế từ Trung Quốc cũng là thách thức đối với vị trí bá quyền trên thế giới của Mỹ. Một lần nữa tôi xin trích TS. Kissinger: “Nếu Mỹ có kế hoạch lôi kéo Châu Á nhằm kiềm chế Trung Quốc hoặc tạo ra một khối các quốc gia dân chủ để tiến hành một cuộc thánh chiến về ý thức hệ thì kế hoạch này sẽ không thành công”. Và trong phần kết luận của cuốn sách, ông hy vọng cả hai nước sẽ cùng tồn tại hoà bình. Nhưng ông cũng lo ngại một sự tái diễn của kịch bản đã xảy ra 100 năm trước khi sự trỗi dậy của Đức đã thách thức vị trí thống trị của Vương quốc Anh.

Nhưng đối với tôi, đây không chỉ là câu chuyện về Trung Quốc, mấu chốt của thế kỷ 21 thực sự nằm ở sự đi xuống của phương Tây. Một cuộc khủng hoảng tài chính do sự vay mượn quá mức và những trò đầu tư mạo hiểm như đánh bạc được nhà nước trợ cấp; một cuộc khủng hoảng tài khoá có nghĩa là Mỹ sẽ chi tiêu nhiều hơn vào việc trả lãi nợ thay vì chi tiêu vào quốc phòng. Thế kỷ 21 sẽ thuộc về Trung Quốc bởi vì nước Mỹ và Châu Âu ngày càng đi xuống.

Bốn thập kỷ trước đây, Richard Nixon đã dự đoán điều này sớm hơn nhiều người: “Bạn thử dừng lại và nghĩ xem điều gì sẽ xảy ra nếu ai đó có thể tạo ra một hệ thống chính phủ tốt vận hành Trung Quốc. Chúa ơi, sẽ không có cường quốc nào trên thế giới bì nổi Trung Quốc. Nếu bạn đặt 800 triệu dân Trung Quốc làm việc dưới một hệ thống tốt, họ sẽ trở thành những nhà lãnh đạo của thế giới.” Tôi xin ngả mũ trước những thành tựu của Trung Quốc từ khi họ mở cửa quan hệ Trung – Mỹ vào năm 1972. Đó là một thành tựu mà Henry Kissinger là người đóng góp nhiều nhất. Cho nên tôi sẽ không yêu cầu quý vị bỏ phiếu chống lại ông ấy nhưng xét từ những phân tích của ông thì chính nó đã đặt ông và người bạn cùng tranh luận hôm nay về phía chúng tôi. Vì thế tôi đoán quý vị biết phải chọn theo bên nào.

Rudyard Gruffiths: Fareed Zakaria, đến phiên ông

Fareed Zakaria: Cảm ơn rất nhiều. Tôi muốn nói ba điểm về Trung Quốc. Trung Quốc sẽ không trở thành cường quốc thống trị của thế kỷ 21. Thế kỷ này sẽ không thuộc về Trung Quốc vì 3 lý do: kinh tế, chính trị và địa chính trị. Về kinh tế, một điều mà chúng ta đã nhận ra trong các thập kỷ qua là không có gì đi mãi trên một đường thẳng. Trung Quốc trông có vẻ như sắp thừa hưởng cả thế giới nhưng Nhật cũng đã có lúc trông giống như thế. Nhật đã từng là nền kinh tế lớn thứ hai thế giới; tôi không biết có bao nhiêu quý vị ở đây đã từng được nghe kể rằng cả thế giới chúng ta sắp trở thành người Nhật. Tất cả chúng ta rồi sẽ ăn sushi hết! Nhưng lời dự đoán đó cuối cùng không thành sự thật. Nếu quý vị thử nghĩ, phần lớn các con hổ Châu Á đều tăng trưởng ở tốc độ 9%/năm trong vòng 20 – 25 năm và sau đó họ giảm xuống còn 6%, 5%. Tôi không tiên đoán về sự sụp đổ của nền kinh tế Trung

Quốc. Tôi chỉ đang nói rằng Trung Quốc sẽ đi theo quy luật và đến lúc nào đó sẽ phát triển chậm lại với mức tăng trưởng thấp hơn. Nhưng có lẽ thời điểm đó sẽ đến sau các nước khác bởi Trung Quốc là một nước lớn.

Cũng cần phải chỉ ra rằng trong hệ thống của Trung Quốc, có rất nhiều điểm không hiệu quả. Họ có một bong bóng nhà đất khổng lồ. Tăng trưởng của Trung Quốc rất kém hiệu quả. Mỗi tháng lượng đầu tư nước ngoài Trung Quốc tiếp nhận bằng lượng FDI cả năm của Ấn Độ, nhưng Trung Quốc chỉ tăng trưởng nhanh hơn Ấn Độ 2%. Nói cách khác, nếu bạn nhìn vào chất lượng tăng trưởng của Trung Quốc, nó không ấn tượng như chúng ta nghĩ. Đó là do việc đầu tư ồ ạt, rất nhiều sân bay, các đường cao tốc 8 làn xe, đường sắt tốc độ cao, nhưng nếu nhìn vào lợi nhuận đầu tư thu được thì kết quả không ấn tượng như thế.

Liên Hợp Quốc vừa công bố một báo cáo cho thấy Trung Quốc sẽ gặp vấn đề rất lớn về nhân khẩu trong vòng 25 năm tới. Trung Quốc sẽ mất đi 400 triệu người. Trong lịch sử loài người, bạn không có cách nào trở thành một cường quốc thống trị trên thế giới nếu dân số đang giảm liên tục. Điều đó sẽ không xảy ra và nếu bạn muốn biết một quốc gia với dân số giảm trông như thế nào thì hãy nhìn vào Nhật Bản và tự hỏi quốc gia này mạnh đến đâu.

Thậm chí nếu Trung Quốc trở thành nền kinh tế mạnh nhất thế giới, tất cả những con số đó đều dựa trên cái gọi là cân bằng sức mua khi mà GDP của Trung Quốc đã bị thổi phồng lên vì giá của một lần cắt tóc ở Bắc Kinh sẽ thấp hơn giá của Toronto. Và sức mạnh quốc tế không chỉ dựa vào giá của các lần cắt tóc. Nó phụ thuộc vào viện trợ nước ngoài, vào dầu khí, đầu tư, các hãng hàng không và với tất cả các chỉ số đó, bạn cần đến giá trị đồng tiền thật. Khi đó con số sẽ được điều chỉnh khác đi nhiều.

Nhưng giả sử, cứ thử nói rằng Trung Quốc sẽ trở thành nền kinh tế lớn nhất thế giới, liệu Trung Quốc có đủ khả năng về chính trị để lãnh đạo thế giới hay không? Nhật từng là nền kinh tế lớn thứ hai thế giới hàng thập kỷ nhưng Nhật không hề có kế hoạch trở thành một nước lớn bá quyền. Bạn cần phải có khả năng chính trị để có thể lãnh đạo thế giới. Henry sẽ nói thêm về điểm này nhưng tôi muốn tóm gọn những điểm trên bằng một ý đơn giản: Trung Quốc là một quốc gia được lãnh đạo bởi một hệ thống chính trị đang trong khủng hoảng.

Tôi không rõ liệu Trung Quốc ở thế hệ tiếp theo có giống với thế hệ hôm nay không. Trung Quốc vẫn chưa giải quyết được vấn đề cơ bản khi xã hội tạo ra một tầng lớp trung lưu - làm thế nào để Trung Quốc đáp ứng được nguyện vọng của tầng lớp này. Khi Đài Loan trải qua một quá trình tương tự, cái chúng ta nhìn thấy là một cuộc chuyển đổi sang nền dân chủ. Hàn Quốc cũng vậy. Đây không phải là những giai đoạn dễ dàng. Đó là những thời kỳ khá xáo trộn và đẫm máu và Trung Quốc là một quốc gia rất rộng lớn, rất phức tạp. Cứ thử tưởng tượng những bất ổn chính trị và xã hội sẽ diễn ra trong quá trình đó.

Cuối cùng, tôi sẽ đề cập đến vấn đề địa chính trị và Henry cũng sẽ bổ sung thêm về điểm này. Người ta thường thích nói về sự trỗi dậy của Châu Á. Tôi lớn lên

ở Ấn Độ. Nhưng không có cái gọi là Châu Á. Có Trung Quốc, có Nhật và có Ấn Độ. Các nước này không ưa thích gì nhau cho lắm. Và thực tế là khi Trung Quốc trỗi dậy, sẽ có phản ứng mạnh mẽ từ Ấn Độ, Nhật, Indonesia, Việt Nam, Hàn Quốc... Bạn đã bắt đầu thấy dấu hiệu của việc này. Trung Quốc không trỗi dậy trong một môi trường chân không, Trung Quốc đang trỗi dậy ở một lục địa nơi có rất nhiều đối thủ.

Rudyard Gruffiths: Hai nhà tranh luận rất chuyên nghiệp đã kết thúc phần của mình đúng thời gian. David Li, tới phiên anh.

David Li: Xin chào quý vị, là người duy nhất đến từ Trung Quốc, tôi cảm thấy mình rất bị bó chân bó tay trong cuộc thảo luận này vì trong nền văn hoá và giáo dục của tôi, chúng tôi không khuyến khích các cuộc tranh luận, đặc biệt là những cuộc tranh luận với những người hiểu biết lớn tuổi hơn.

Tôi khuyên quý vị nên đọc hết những cuốn sách bán chạy nhất của những người tham gia tranh luận cùng tôi hôm nay. Nó sẽ giúp lý giải tốt hơn những thay đổi lớn lao đã diễn ra ở Trung Quốc trong các thập kỷ qua. Và thậm chí là hàng núi thử thách đang chờ đón Trung Quốc, như Fareed vừa chia sẻ với quý vị.

Tuy nhiên, tôi nay, tôi muốn chia sẻ với quý vị 3 điểm ngắn gọn được tóm tắt trong 3 từ khoá. Từ khoá thứ nhất là tiềm năng (energy). Tôi cho rằng những thay đổi mà quý vị nhìn thấy ở Trung Quốc trong những thập kỷ qua cùng lắm mới chỉ diễn ra có một nửa. Chúng ta sẽ tiếp tục thấy những thay đổi trong xã hội Trung Quốc. Vì sao? Bởi vì vẫn còn tiềm năng. Chúng tôi vẫn còn tiềm năng dự trữ để tiếp tục thay đổi, dù đó là thay đổi kinh tế hay chính trị. Vì sao? Bởi vì những thay đổi này đến từ sự va chạm giữa các nền văn minh, giữa Trung Quốc và phương Tây từ cách đây ít nhất 170 năm. Sự va chạm này đã từng là một thất bại hoàn toàn cho Trung Quốc. Đối với chúng tôi đó là một sự sỉ nhục lớn, từ thể hệ này sang thế hệ khác. Cho đến ngày hôm nay, các thế hệ trẻ của chúng tôi vẫn đang học bài học này.

Và sự sỉ nhục này đã tạo ra phản ứng rất lớn trong xã hội Trung Quốc, trong lịch sử Trung Quốc, bao gồm cả việc thành lập Đảng Cộng sản Trung Quốc 90 năm trước đây. Đây là ước mơ tạo dựng nên một Trung Quốc mạnh và độc lập, chứ không đơn thuần là một cuộc cách mạng vô sản trên thế giới. Cho nên sau khi thành lập đất nước cách đây 62 năm, tôi đã nhìn thấy những phản ứng ở trong Đảng Cộng sản, trong chính phủ dưới hình thức cuộc Đại nhảy vọt, Cách mạng Văn hoá nhưng những nỗ lực này đã không cải thiện được cuộc sống của người Trung Quốc, cũng không thúc đẩy lợi ích của Trung Quốc. Chỉ đến khi cách đây 33 năm, khi những thay đổi lớn hơn xảy ra mà chúng tôi gọi là Cải cách và Mở cửa.

Cải cách có nghĩa là những cải tiến, những thay đổi dần dần trong thể chế của chúng tôi, dù đó là về chính trị hay kinh tế. Mở cửa có nghĩa là học hỏi bất cứ điều gì tốt nhất từ phương Tây. Đầu tiên, người ta không tin vào thông điệp cải cách và mở cửa, giống như Fareed đã nói. Nhưng vị lãnh đạo vĩ đại của chúng tôi, Đặng Tiểu Bình đã nói: “Không tranh luận, cứ làm đi.” Tôi đoán Đặng Tiểu Bình không phải là fan của chương trình tranh luận Munk. Chắc ông ấy sẽ là fan của Nike với

khẩu hiệu “Cứ làm đi” (“Just do it”). Thực tế 30 năm thay đổi vừa qua đã khẳng định sức mạnh của Cải cách và Mở cửa. Ngày hôm nay tôi xin nói với quý vị rằng giới trẻ vẫn chưa hài lòng với những tiến bộ mà chúng tôi đạt được. Họ vẫn mong muốn thúc đẩy nhiều cải cách hơn nữa, nhiều mở cửa hơn nữa và nhiều quyền lực Internet hơn nữa. Đó là thông điệp đầu tiên của tôi – Tiềm năng. Tiềm năng vẫn còn đó, vẫn còn dự trữ rất nhiều.

Vậy chúng tôi đang đi đến đâu? Điểm đến là gì? Điểm đến là từ khoá thứ hai – sự hồi sinh (revival). Điểm đến là sự hồi sinh của nền văn minh vĩ đại của chúng tôi cách đây 1500 năm, triều nhà Đường. Đây không phải là cuộc trả thù phương Tây, đây cũng không phải để nhằm sao chép sự thành công của Mỹ để nắm quyền cai trị hoàn toàn thế giới. Đúng hơn đây là sự hồi sinh của một nền văn minh hoà bình, tự chủ và rộng mở như thời nhà Đường. Đây là điểm đến của công cuộc thay đổi này, mới chỉ diễn ra được một nửa.

Từ khoá thứ ba tôi muốn chia sẻ với quý vị là từ ảnh hưởng (influence). Trung Quốc sẽ ảnh hưởng như thế nào với thế giới trong vòng 90 năm tới? Tôi cho rằng ảnh hưởng đó sẽ rất đa chiều. Trước tiên, sự trỗi dậy của Trung Quốc đã mang lại hy vọng cho các nước nghèo trên thế giới, như là những người dân ở Châu Phi hoặc các vùng kém phát triển khác. Họ tự nhủ rằng Trung Quốc đã từng rất nghèo. Trung Quốc đã từng rất hạn chế về tài nguyên thiên nhiên. Nếu Trung Quốc có thể làm được điều đó, chắc chắn chúng ta cũng làm được. Vì thế, Trung Quốc đang mang lại hy vọng cho rất nhiều nước nghèo trên thế giới. Đó là khía cạnh thứ nhất.

Khía cạnh thứ hai là sự trỗi dậy của Trung Quốc sẽ tạo ra một mô hình thay thế về các thể chế kinh tế và xã hội; khác với mô hình của phương Tây và Mỹ. Trong mô hình này, người ta sẽ xem trọng hơn đến các phúc lợi xã hội và sự ổn định xã hội thay vì chỉ tập trung vào tự do cá nhân thuần túy.

Khía cạnh thứ ba của sự ảnh hưởng là về quan hệ quốc tế. Sự hồi sinh của nền văn minh Trung Quốc như thời nhà Đường sẽ tạo ra một bức tranh quan hệ quốc tế mới trong đó Trung Quốc tìm kiếm hòa bình và hợp tác. Chúng ta đã nhìn thấy điều này trong vòng hai năm rưỡi qua với cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu. Do đó, tôi sẽ không áp đặt kết luận của mình đối với quý vị. Tôi mong muốn quý vị sẽ tự rút ra kết luận cho mình: thay đổi sẽ tiếp tục diễn ra với tiềm năng, sự hồi sinh của một nền văn minh vĩ đại và một ảnh hưởng quốc tế tích cực. Xin cảm ơn.

Rudyard Gruffiths: Đến phiên của TS. Kissinger. Ông có 6 phút.

Henry Kissinger: Các đồng nghiệp của tôi ở đây đã nói về độ lớn của Trung Quốc. Tôi rất tán phục những thành quả vĩ đại của họ. Và tôi tin chắc rằng không ai có thể chối bỏ những gì Trung Quốc đã đạt được trong vòng 40 năm qua.

Nhưng vấn đề đặt ra với chúng ta là liệu thế kỷ 21 có thuộc về Trung Quốc hay không. Tôi cho rằng Trung Quốc sẽ phải lưu tâm đến rất nhiều vấn đề nội bộ, đến môi trường phát triển của mình và vì thế tôi khó lòng hình dung ra một thế giới được thống trị bởi Trung Quốc. Tôi có thể nói rằng khái niệm một quốc gia có thể

thống trị thế giới tự nó đã là một cái nhìn sai lệch về thế giới mà chúng ta đang sinh sống ngày hôm nay.

Trung Quốc đã đạt được nhiều thành tựu về kinh tế, nhưng Trung Quốc phải sản sinh ra 24 triệu việc làm mỗi năm; Trung Quốc phải tiếp nhận 6 triệu người di cư vào các thành phố mỗi năm. Trung Quốc phải đối mặt với một lượng dân số thay đổi lên xuống từ khoảng 150 đến 200 triệu. Trung Quốc phải điều hoà một xã hội trong đó các vùng duyên hải phát triển hơn nhiều các vùng nội địa. Và họ phải xử lý tất cả những điều này trong một hệ thống chính trị phải giải quyết cả những thay đổi kinh tế lẫn những thay đổi về chính trị phát sinh từ tăng trưởng kinh tế.

Về mặt địa chính trị, Trung Quốc xưa nay được bao bọc bởi một nhóm các quốc gia nhỏ hơn, không có khả năng đe dọa Trung Quốc, nhưng có thể đoàn kết để thách thức Trung Quốc. Vì thế, từ trong lịch sử, chính sách đối ngoại của Trung Quốc chủ yếu nhằm xử lý quan hệ với các nước chư hầu. Trung Quốc chưa bao giờ phải đối mặt với một thế giới trong đó các quốc gia có sức mạnh tương đối ngang nhau. Do đó, để thích ứng với một thế giới như vậy sẽ là một thách thức rất lớn với Trung Quốc. Hiện nay đã có đến 14 quốc gia chung biên giới với Trung Quốc, một số nhỏ hơn nhưng vẫn thể hiện tinh thần dân tộc trước Trung Quốc; một số nước rất lớn và rất mạnh. Nếu Trung Quốc có ý định muốn thống trị thế giới, điều này sẽ gây ra phản ứng từ các nước và có thể đe dọa nghiêm trọng nền hoà bình của thế giới.

Theo tôi, một trong những thách thức của chúng ta là làm sao điều hoà các quyền lợi chính đáng của Trung Quốc. Thách thức của Trung Quốc là thích ứng mình vào một thế giới mà Trung Quốc không còn là một nước bá quyền như đã từng trong 18 thế kỷ trước.

Nếu tôi có thể thay đổi chủ đề tranh luận hôm nay một chút, thì vấn đề với thế giới không phải nằm ở chỗ thế kỷ 21 có thuộc về Trung Quốc hay không, mà vấn đề thực sự là trong thế kỷ 21, khi Trung Quốc chắc chắn sẽ ngày càng mạnh lên, phương Tây chúng ta có thể làm việc được với Trung Quốc hay không? Và liệu Trung Quốc có thể làm việc với chúng ta để tạo nên một hệ thống thế giới, có lẽ là lần đầu tiên trong lịch sử, nơi một quốc gia trỗi dậy có thể hòa mình vào hệ thống quốc tế và củng cố hoà bình thịnh vượng? Tôi đã từng lập luận trong cuốn sách của tôi rằng, dựa theo kinh nghiệm thì triển vọng trên không mấy lạc quan.

Rudyard Gruffiths: Một loạt các lập luận rất thú vị đã giúp khởi động cuộc tranh luận. Bây giờ tôi sẽ yêu cầu hai bên tranh luận có một vài phản hồi nhanh với những luận điểm của đối thủ mình. Cụ thể tôi sẽ yêu cầu từng bên nêu ra điểm mà họ bất đồng nhất với đối thủ của mình. Niall, tôi xin mời anh phản biện đầu tiên.

Niall Ferguson: Câu hỏi của tôi dành cho Fareed là nếu như anh nói đúng về việc Trung Quốc sẽ lặp lại câu chuyện của Nhật thì hãy nghĩ lại bởi Nhật nhỏ hơn nhiều so với Trung Quốc và Trung Quốc khởi điểm ở một mức phát triển thấp hơn nhiều so với Nhật. Nếu như anh nói đúng về việc Trung Quốc sẽ lặp lại câu chuyện kinh tế của Nhật Bản thì chắc chắn Trung Quốc sẽ sở hữu thế kỷ 21. Vì trước khi Trung Quốc phát triển chậm lại như Nhật Bản vào cuối những năm 1980 thì Trung

Quốc đã chiếm một phần lớn không chỉ của GDP toàn cầu mà còn của sức mạnh toàn cầu, bởi không giống Nhật Bản, Trung Quốc chưa bao giờ mất chủ quyền như thất bại quân sự mà Nhật đã gánh chịu năm 1945. Vì vậy, nếu xét về khía cạnh kinh tế và địa chính trị, việc Trung Quốc lặp lại câu chuyện Nhật Bản sẽ là một viễn cảnh đáng sợ cho lập luận của anh.

Fareed Zakaria: Ví dụ Nhật Bản đơn giản là để chỉ ra rằng không có gì đi mãi trên một đường thẳng. Các quốc gia, đặc biệt khi họ đang trên con đường hiện đại hoá kinh tế, đều thấy rằng mình có vấn đề. Nếu bạn nhìn vào số quốc gia có thể vượt qua con số 12000 USD GDP đầu người trong vòng 100 năm qua thì con số đó rất nhỏ, chỉ có khoảng 5 nước.

Có rất nhiều quốc gia cố gắng quản lý kinh tế tốt trong giai đoạn đầu – ở các ngành sản xuất cơ bản, quá trình cải cách ban đầu, cải cách chính phủ để phục vụ kinh tế. Nhưng sau đó bạn phải hiện đại hoá từng thành tố trong xã hội để có thể di chuyển lên tầng lớp trên như Hàn Quốc, Đài Loan, Singapore, Hồng Kông. Tôi chỉ đơn giản muốn nói rằng Trung Quốc – với những vấn đề kinh tế, dân số, chính trị và địa chính trị mà họ đang phải đối mặt – sẽ bước vào một giai đoạn rất gập ghềnh và phức tạp. Như Henry đã nói, có thể Trung Quốc cần tập trung và chú tâm vào các vấn đề nội bộ, và điều này không cho phép Trung Quốc phát huy ảnh hưởng bá quyền của mình trên thế giới.

Tôi không nghi ngờ việc Trung Quốc sẽ trở thành nền kinh tế không lồ, tôi cũng không nghi ngờ việc Trung Quốc trở thành một chủ thể quan trọng trên trường quốc tế, câu hỏi đặt ra là liệu Trung Quốc có sở hữu thế kỷ 21 hay không? Liệu Trung Quốc có thống trị nó hay không? Với tất cả những lý do trên, tôi cho rằng Trung Quốc sẽ không làm được điều đó.

Rudyard Gruffiths: David, quay lại điểm từng là chủ đề tranh cãi rất nhiều trước khi có cuộc tranh luận ngày hôm nay. Ví dụ về Nhật Bản, những năm tăng trưởng GDP, khả năng phối hợp trong nền kinh tế và hơn nữa là vào những năm 1980, Nhật rất giống Trung Quốc ngày hôm nay – một xã hội với sự thuần nhất, rất nhiều tiềm năng. Vậy tại sao quá khứ của Nhật Bản không thể trở thành tương lai của Trung Quốc?

David Li: Tôi xin trả lời câu hỏi của ông, cũng như các điểm mà Fareed và TS. Kissinger đã nêu ra. Tôi nghĩ những lập luận của ông khá đúng, những luận điểm này còn đúng hơn nếu nói về Trung Quốc cách đây 20 hay thậm chí 30 năm. Mặc dù vậy, Trung Quốc vẫn đang phát triển. Trong vòng 30 năm qua, Trung Quốc đã liên tục thay đổi. Và luận điểm của tôi là ngày nay mặc dù có rất nhiều thách thức nhưng Trung Quốc vẫn đang thay đổi. Hãy so sánh Trung Quốc với Nhật Bản. Ở Nhật, tôi không nhìn thấy có những thay đổi căn bản nào kể từ khi nền kinh tế sụp đổ đầu những năm 1990. Nhưng ở Trung Quốc chúng ta có thể nhìn thấy điều đó. Nhật Bản đang phải học hỏi từ Trung Quốc về điều này.

Về lập luận của Fareed liên quan đến tốc độ tăng trưởng kinh tế, tôi hoàn toàn đồng ý với anh ấy rằng một nền kinh tế lớn như Trung Quốc sẽ không bao giờ tăng

trưởng GDP mãi ở tốc độ hai con số. Nó sẽ phải chậm lại nhưng khi Mỹ trỗi dậy, Mỹ đã không tăng trưởng nhanh bằng Trung Quốc. Mỹ đã giảm tốc độ tăng trưởng khá lớn, nhiều năm trước khi Mỹ trở thành cường quốc thống trị thế giới. Nhưng Mỹ vẫn tăng trưởng. Đối với Trung Quốc ngày hôm nay, tôi vẫn nhìn thấy năng lượng, vẫn nhìn thấy những thay đổi đang diễn ra.

Cuối cùng, tôi muốn đề cập đến luận điểm của TS. Kissinger. Ông ấy đã đề cập đến 18 thế kỷ đã qua của Trung Quốc. Tôi hoàn toàn đồng ý với ông ấy. Nhưng có một điểm khác. Ở Trung Quốc ngày nay, chúng tôi đã gửi rất nhiều học sinh ra bên ngoài để du học. Thử tưởng tượng xem – số lượng học sinh gấp 6 lần số sinh viên của Đại học Toronto – là số lượng sinh viên Trung Quốc đang học ở Mỹ và Canada. Đây chính là khởi nguồn của những thay đổi. Những sinh viên này đang học hỏi từ thế giới. Tôi nghĩ rằng sự trỗi dậy của Trung Quốc sẽ khác với Mỹ và tôi cho rằng Trung Quốc sẽ không lặp lại những vấn đề của Nhật Bản.

Rudyard Gruffiths: TS. Kissinger, ông có muốn phản hồi gì không?

Henry Kissinger: Việc Trung Quốc đang thay đổi là điều không nghi ngờ gì nữa. Nếu chúng ta so sánh Trung Quốc của năm 1971 và Trung Quốc của ngày hôm nay, chúng ta sẽ thấy Trung Quốc đã thay đổi một cách hoàn toàn về mặt bản chất và dân số thông qua chính sách “mỗi gia đình chỉ có một con”. Điều này cũng làm thay đổi những giá trị trong xã hội Trung Quốc. Trong tương lai không xa, khoảng 30 năm tới, cứ 2 người ở độ tuổi lao động sẽ phải chịu trách nhiệm cho một người ở độ tuổi nghỉ hưu. Vào năm 2005, con số đó là 9,2 người gánh vác chi phí cho một người ở độ tuổi nghỉ hưu.

Nhưng chúng ta không được nhầm lẫn giữa quy mô và ảnh hưởng toàn cầu. Trung Quốc sẽ phải bận tâm với những điều chỉnh về việc đô thị hóa, về dân số, những điều chỉnh đối với một hệ thống quốc tế trong đó Trung Quốc sẽ là một thành viên thường trực chứ không phải trung tâm của vũ trụ như trước đây. Đây là những vấn đề có thể giải quyết được nhưng chúng không nên bị đánh đồng là những giá trị đế quốc của phương Tây.

Về mặt lịch sử, vai trò quốc tế của Trung Quốc trước đây dựa trên việc đạt được sự tôn trọng về hành vi của mình. Nhưng văn hoá của Trung Quốc lại chưa chuẩn bị sẵn sàng cho một vai trò toàn cầu. Tôi cho rằng để Trung Quốc có thể quản lý môi trường đối ngoại của mình và tình hình trong nước, Trung Quốc cần hợp tác với phương Tây, thay vì tìm cách thống trị phương Tây.

Rudyard Gruffiths: Fareed, anh có muốn bổ sung thêm gì về điểm này?

Fareed Zakaria: Tôi muốn hỏi Niall một câu. Tôi đã đọc 46 cuốn sách của Niall và thấy trong đó có những câu trích trái ngược hoàn toàn với luận điểm của Niall ngày hôm nay. Tôi biết Niall là một nhà nghiên cứu chính trị và tôi muốn biết anh ấy nghĩ gì về việc Trung Quốc đang trỗi dậy nhưng chắc chắn là không trỗi dậy trong một môi trường địa chính trị chân không.

Nếu chúng ta nhìn lại năm 2010, Trung Quốc đã có một năm khá tốt. Trung Quốc đã vượt qua khủng hoảng tài chính một cách khá tự tin. Nhưng hãy nhìn vào cách Trung Quốc hành xử. Ở Copenhagen, Trung Quốc đã làm bẽ mặt Mỹ và Tổng thống Mỹ bằng việc từ chối ký kết một thoả thuận. Về vấn đề quần đảo Senkaku, Trung Quốc đã chọc giận Nhật Bản. Khi Bắc Triều Tiên đánh chìm một tàu của Hàn Quốc và Hàn Quốc yêu cầu Trung Quốc lên án hành động này, Trung Quốc đã từ chối, khiến Hàn Quốc rất tức giận. Việt Nam và Philippin cũng rất bất bình khi Trung Quốc khẳng định chủ quyền ở Biển Đông. Và tất cả những điều đó chỉ xảy ra trong một năm, đúng không? Và đó là khi Trung Quốc còn chưa trở thành nền kinh tế hàng đầu thế giới.

Anh có cho rằng tất cả những nước này sẽ nhún mình và chấp nhận sự thống trị của Trung Quốc không? Hay là chúng ta sẽ thấy những phản ứng mạnh mẽ từ Ấn Độ, Việt Nam, Hàn Quốc, Nhật và Indonesia?

Niall Ferguson: Cảm ơn Fareed vì câu hỏi đó. Sự tăng trưởng của Trung Quốc trong cuộc khủng hoảng tài chính theo tôi đã hoàn toàn thay đổi vai trò của Trung Quốc trong nền kinh tế thế giới. Trước khi xảy ra cuộc khủng hoảng tài chính, Trung Quốc còn đang cạnh tranh với các thị trường mới nổi khác để giành giật thị phần ở các nền kinh tế phát triển như Canada và Mỹ. Trung Quốc chỉ xuất khẩu những mặt hàng rẻ tiền và chỉ có thể hạ gục các thị trường mới nổi khác với cái gọi là “mức giá của Trung Quốc”. Và rồi cuộc khủng hoảng tài chính nổ ra, các nền kinh tế phát triển đều rơi vào suy thoái hoặc gần như đình trệ.

Điều gì đã xảy ra? Trung Quốc đưa ra gói kích thích lớn nhất và thành công nhất trên thế giới và nhờ thế, vai trò của họ đã thay đổi. Trung Quốc không còn là một đối thủ với các thị trường mới nổi khác mà trở thành thị trường xuất khẩu đầu tiên của họ. Các nền kinh tế mới nổi khác thấy rằng thị trường năng động nhất là họ có thể bán hàng là Trung Quốc và như một cuộc đổi vận ngoạn mục, chiều hướng thương mại trên thế giới đã thay đổi và các nước láng giềng quanh Trung Quốc, bao gồm Ấn Độ, đã khám phá ra một Trung Quốc mới: không phải là một đối thủ, mà là một thị trường họ có thể bán hàng.

Khuynh hướng này sẽ vẫn tiếp diễn vì mục đích của kế hoạch năm năm gần đây nhất của Trung Quốc là chuyển từ xuất khẩu sang nhu cầu nội địa và tiêu dùng. Đó là lý do vì sao ý tưởng của Fareed về việc các quốc gia Châu Á nhỏ hơn sẽ đoàn kết chống lại một Trung Quốc khó chịu là điều hoàn toàn viển vông. Họ đang phụ thuộc kinh tế vào Trung Quốc hơn bao giờ hết. Nếu anh đến Seoul và nói chuyện với người dân ở đó, hay nói chuyện với Mukesh Ambani, người đàn ông giàu nhất Ấn Độ, anh ta sẽ nói cho anh biết việc kinh doanh với Trung Quốc ngày nay đối với Châu Á lớn như thế nào. Và đối với tôi đó dường như là lý do vì sao thế kỷ 21 sẽ thuộc về Trung Quốc, bởi vì tất cả thị trường Châu Á đều thuộc về Trung Quốc.

Rudyard Gruffiths: Tôi sẽ chuyển sang cho David và sau đó là Fareed và chúng ta sẽ nhận thêm một số câu hỏi từ khán giả.

David Li: Fareed hoàn toàn đúng khi quan sát những căng thẳng diễn ra trong vòng một năm qua. Nhưng chúng ta cần phải phân tích sâu hơn. Chúng ta không nên chỉ nhìn bề mặt sự việc như trên truyền hình. Ai mới là người gây sự? Đâu mới là những bên khiêu khích? Đó chưa bao giờ là Trung Quốc cả.

Hãy lấy vấn đề quần đảo Senkaku với Nhật Bản. Chính chính phủ Nhật đã bắt giữ và sử dụng luật nội địa đối với thuyền viên Trung Quốc. Phía Trung Quốc chỉ cố giữ hòa bình. Hay như vấn đề đàm phán Copenhagen – chính Trung Quốc mới là nước đang cố gắng đạt một thỏa thuận có ý nghĩa với các quốc gia khác. Đối với các cuộc đàm phán, phía Trung Quốc cực kỳ bị bạn chế vì bất kỳ lời hứa nào Trung Quốc cam kết ngày hôm nay, chính phủ Trung Quốc trong tương lai phải tôn trọng, bởi vì chúng tôi không thể nói rằng chúng tôi đã thay đổi quốc hội và quốc hội mới đã vô hiệu hóa thỏa thuận.

Đối với Mỹ, đó là một cuộc trình diễn của vị Tổng thống mới, Barack Obama, người đang cố gắng đàm phán, nhưng cuối cùng lại mong muốn Quốc hội giết chết thỏa thuận. Điều này sẽ không thể xảy ra ở Trung Quốc. Tôi cho rằng quý vị nên nhìn vào nhiều bằng chứng khác. Trong gần 3 năm xảy ra khủng hoảng tài chính, chính Trung Quốc mới là nước cố gắng ổn định hệ thống tài chính toàn cầu. Ở giai đoạn cao điểm của cuộc khủng hoảng tài chính, đồng Nhân dân tệ (RMB) đã không hạ giá so với đồng USD, khác với nhiều loại tiền tệ khác.

Hơn nữa, Trung Quốc cũng không ồ ạt bán ra các trái phiếu của chính phủ Mỹ trong cơn khủng hoảng. Trung Quốc là nhà đầu tư dài hạn kiên trì nhất ủng hộ các chính phủ Châu Âu và Mỹ. Vì vậy, tôi nghĩ quý vị cần nhìn bức tranh rộng lớn hơn.

Fareed Zakaria: Chỉ một ý rất nhanh. Niall là một nhà sử gia về kinh tế rất nổi tiếng, vì thế anh ấy rất am hiểu kinh tế Châu Á. Nhưng tôi muốn chỉ ra rằng, trong lịch sử, các nước đã gây chiến với nhau và dính vào các cuộc cạnh tranh địa chính trị rất khốc liệt mặc dù họ phụ thuộc lẫn nhau về kinh tế.

Thucydides, nhà sử gia vĩ đại đầu tiên, đã nói về cuộc chiến tranh Hy Lạp cổ đại (Peloponnesian War) và lý giải đầu tiên của ông ấy về chiến tranh đó chính là vì danh dự và lòng tự trọng. Chẳng có liên quan gì đến kinh tế. Nếu bạn nhìn vào Châu Âu vào trước thời điểm Chiến tranh Thế giới thứ nhất, bạn sẽ thấy một lục địa phụ thuộc lẫn nhau về kinh tế còn nhiều hơn một số quốc gia ngày hôm nay. Và thực tế là, mức độ phụ thuộc kinh tế giữa Anh và Đức lúc ấy nhiều đến độ người ta tưởng chỉ cần thì hai quốc gia mới đánh nhau, nhưng cuối cùng họ vẫn gây chiến.

Có một cuốn sách rất nổi tiếng được viết bởi một sử gia trẻ tuổi nói về việc Anh nhẽ ra không nên tham chiến vì điều đó hoàn toàn điên rồ, và thật đáng tiếc – sự đáng tiếc của chiến tranh. Và hình như sử gia đó chính là Niall Ferguson.

Niall Ferguson: Vậy là anh đã đọc sách của tôi.

Rudyard Gruffiths: Trước khi chúng ta kết thúc phần phản biện, tôi sẽ dành cho TS. Kissinger vài lời cuối.

Henry Kissinger: Người bạn Trung Quốc của chúng ta ở đây (David Li) đã nói rằng Trung Quốc đã phải gánh chịu rất nhiều, đã bị khiêu khích bởi một thế kỷ chịu sự khai thác của người phương Tây và Trung Quốc không cố gắng thống trị thế giới. Và theo tôi hiểu, anh ấy muốn nói là: khi phương Tây muốn thảo luận vấn đề biến đổi khí hậu hay hệ thống tài chính, thì khuynh hướng của Mỹ và phương Tây đó là nói rằng Trung Quốc có thể là một cổ đông, một thành viên trong một hệ thống mà Trung Quốc không tham gia để tạo ra nó. Cho nên vấn đề là liệu chúng tôi (Mỹ và phương Tây) có tạo ra được một hệ thống quốc tế mà Trung Quốc tham gia tạo ra nó, chứ không thống trị nó và đó là điều mà chúng ta đang tranh luận tại đây.

Nếu tôi hiểu đúng những quan sát của đồng nghiệp Trung Quốc, anh ấy không nói rằng Trung Quốc sẽ thống trị thế giới. Anh ấy muốn nói rằng Trung Quốc đang tiến bộ rất nhanh và Trung Quốc muốn được lắng nghe. Trong những vấn đề như khí hậu, Mỹ không nên đưa ra một sản phẩm hoàn chỉnh rồi mới hỏi ý Trung Quốc. Về điều này chúng tôi hoàn toàn đồng ý.

Rudyard Gruffiths: Bây giờ chúng ta sẽ chuyển sang phần hỏi đáp và sẽ chia ra ba phần như theo nhận định của Fareed: đó là kinh tế, chính trị-văn hóa và địa chính trị. Để bắt đầu phần một, kinh tế, tôi muốn mời một vị khách giả, người đã viết một trong những cuốn sách bán chạy nhất về kinh tế ở Canada về viện trợ (*Dead Aid*), và đó là Dambisa Moyo. Xin mời Dambisa?

Dambisa Moyo: Câu hỏi của tôi dành cho ông Li và Ferguson. Cho đến nay, một thành tố chủ chốt trong chiến lược phát triển của Trung Quốc là sử dụng sức mạnh mềm, nguồn lực khổng lồ, để tích lũy và tiếp cận các nguồn tài nguyên thiên nhiên như đất, nước, năng lượng và khoáng sản. Và Trung Quốc đã thoải mái hưởng lợi dựa trên những lợi ích chung mà Mỹ cung cấp trên toàn thế giới như môi trường an ninh. Khi chúng ta đang hướng đến một thế giới khoảng 9 tỷ người vào năm 2050 và thêm khoảng 2 tỷ người thuộc tầng lớp trung lưu vào năm 2030, câu hỏi của tôi dành cho quý vị là Trung Quốc sẽ trở nên hung hăng đến mức nào nhằm bảo đảm nguồn tài nguyên thiên nhiên cho mình? Nói cách khác, liệu có khả năng Trung Quốc chuyển từ chiến lược sức mạnh mềm để tích lũy tài nguyên sang một chiến lược sức mạnh cứng hung hăng hơn và dựa vào quân sự nhiều hơn như thời thuộc địa để tìm kiếm tài nguyên, đặc biệt là ở Châu Phi không?

Niall Ferguson: Dambisa, rất vinh dự khi có sự tham dự của chị ở đây và tôi khá ngại khi phải trả lời câu hỏi của chị về chủ đề Châu Phi. Tuy nhiên, dựa trên quan sát của tôi trong chuyến thăm gần đây đến Zambia, và chuyến đi năm ngoái đến Senegal và Namibia, tôi cho rằng một thay đổi đáng kể đang xảy ra đối với vùng Châu Phi hạ Sahara. Trung Quốc đang tạo ra một động lực tăng trưởng mới hoàn toàn, với bản chất khác hẳn so với các chương trình viện trợ mà phương Tây đã thử và thất bại, như chị đã lập luận trong cuốn sách của mình.

Đây là một chiến lược phát triển dựa trên lợi ích tự thân. Trung Quốc đang khai thác các nguồn tài nguyên thiên nhiên như đồng tại vùng vành đai mỏ đồng của Zambia vì Trung Quốc đang rất cần đến nguồn dây đồng cho các thành phố mới

rộng lớn của họ. Nhưng kết quả đối với Châu Phi không hẳn là xấu và tôi cho rằng đó là một sự diễn giải hoàn toàn sai lầm khi cho rằng chúng ta đang quay lại mô hình chủ nghĩa thực dân của thế kỷ 19. Đây không phải là câu hỏi trong đầu tôi khi đến Zambia. Và đó cũng không phải là câu trả lời mà tôi nhìn thấy ở Zambia.

Đó không phải là cách tiếp cận của Trung Quốc và xét ở nhiều góc độ, tôi cho rằng những gì họ đang làm ở Châu Phi khá giống với những gì chị lập luận trong cuốn sách của chị về viện trợ. Họ đang đầu tư. Họ đang cố gắng kiếm tiền ở đó. Họ đang để cho các thị trường thúc đẩy tăng trưởng kinh tế của Châu Phi thay vì phát chặn và tạo ra một văn hóa lệ thuộc. Liệu điều này cuối cùng có dẫn đến xung đột như chị nói, hay một cuộc tranh giành Châu Phi như hồi thế kỷ 19. Cũng có thể xảy ra những hiện giờ tôi chưa thấy dấu hiệu nào. Chỉ có một quốc gia duy nhất đang tranh giành Châu Phi ở thời điểm hiện tại và đó là Trung Quốc.

David Li: Tôi xin nối tiếp theo các lập luận của Niall bằng ba quan sát rất đơn giản. Thứ nhất: ý định. Trung Quốc không có ý định lặp lại chủ nghĩa thực dân của các thế kỷ trước. Ngược lại, Trung Quốc đã cố gắng rất nhiều để hợp tác với các quốc gia Châu Phi. Hãy nhìn vào Hội nghị Thượng đỉnh của Liên đoàn Châu Phi cách đây ba năm, nơi hầu hết các nhà lãnh đạo và kinh doanh Châu Phi đều rất phấn khởi về các khoản đầu tư của Trung Quốc.

Thứ hai: khả năng. Hãy nhìn vào thực tế đất nước Trung Quốc. Chúng tôi vẫn còn là một nền kinh tế rất nghèo với GDP đầu người khoảng 4000 USD. Vẫn còn một chặng đường rất dài để phát triển kinh tế. Vì thế, chúng tôi hoàn toàn không có đủ khả năng để thuộc địa hóa tất cả các quốc gia Châu Phi, ngay cả khi Trung Quốc muốn như thế.

Thứ ba, bạn phải nhìn vào Trung Quốc. Ở Trung Quốc đã có rất nhiều, rất nhiều nỗ lực nhằm tạo ra các công nghệ mới để bảo tồn tài nguyên, tăng hiệu suất sử dụng năng lượng và chính sách mới khuyến khích việc bảo tồn này. Vì vậy, tôi cho rằng rõ ràng Trung Quốc đang cố gắng tạo ra một mô thức hiện đại hóa mới, có thể là hy vọng các quốc gia nghèo hơn trên thế giới.

Rudyard Gruffiths: Tôi muốn hỏi TS. Kissinger, theo ông đây có phải là một trong những cái bẫy mà các nước bắt đầu có mức mạnh toàn cầu thường mắc phải không? Ông có cho rằng Trung Quốc đang có nguy cơ vượt quá giới hạn để bảo vệ nguồn cung tài nguyên không?

Henry Kissinger: Việc Trung Quốc muốn tìm kiếm tài nguyên để phát triển các ngành công nghiệp là một diễn biến tự nhiên. Nhưng liệu Trung Quốc có cho rằng để bảo đảm tiếp cận được tài nguyên, Trung Quốc phải thống trị về mặt quân sự, đây lại là một câu chuyện khác. Nếu bạn nhìn vào nước Đức trước Chiến tranh Thế giới thứ nhất, thế giới có lẽ đã có thể chung sống với một nước Đức có quân đội bộ binh lớn nhất. Thế nhưng khi đạt được vị thế đó, Đức lại tìm cách phát triển lực lượng hải quân lớn nhất thế giới và Đức bắt đầu đe dọa sự tồn vong lâu dài của Anh. Vì thế, thách thức đã nhân đôi.

Chúng ta phải hiểu rằng Trung Quốc rồi sẽ mạnh hơn và chúng ta không thể phản ứng một cách thái quá trước bất kỳ biểu hiện sức mạnh nào của Trung Quốc. Nhưng Trung Quốc cũng cần học cách tự kiềm chế trong cách thể hiện lợi ích của mình trên thế giới. Cả hai vế này phải cùng tồn tại và cả hai bên phải cùng hợp tác để làm được điều này.

Fareed Zakaria: Tôi muốn thêm một nhận xét về ý của David nói rằng các khoản đầu tư của Trung Quốc ở Châu Phi rất được chào đón. Tôi nghĩ chính xác hơn khi nói rằng các khoản đầu tư của Trung Quốc rất được các nhà độc tài Châu Phi chào đón. Cách đây một năm tôi đến Kenya và tôi hỏi một nhóm các nghị sỹ Kenya rằng lo ngại lớn nhất của họ là gì. Chúng tôi nói chuyện về dân chủ, nhân quyền, những thứ đại loại như thế và họ nói rằng, mối lo ngại lớn nhất của họ là Trung Quốc đang đi khắp Châu Phi đưa ra những thỏa thuận làm ăn với các nhà độc tài mà không hề có chất vấn nào cũng như không ràng buộc trách nhiệm gì về vấn đề nhân quyền.

Tôi cho rằng đây cũng có thể là một sự thổi phồng quá mức nhưng chắc chắn về lâu dài sẽ có những quan ngại về mặt địa chính trị. Chúng ta từng cho rằng chúng ta (Mỹ) có quan hệ rất ổn định với nhiều quốc gia Trung Đông. Nhưng cuối cùng thực ra chúng ta có quan hệ ổn định với tất cả những nhà độc tài Trung Đông.

Niall Ferguson: Chờ đã, Fareed. Tôi là một sử gia hơn là một nhà kinh tế. Hãy nói cho tôi biết, lẽ nào anh lại nói rằng các cường quốc phương Tây chưa bao giờ thỏa thuận với các nhà độc tài phương Tây và đây chỉ là một kiểu chính sách mới và sai lầm nghiêm trọng của Trung Quốc? Tôi cũng đến Châu Phi và nói chuyện với các công nhân đào mỏ ở vùng vành đai mỏ đồng bị thất nghiệp khi các công ty khai thác mỏ của nhà nước bị sụp đổ. Giờ thì họ đã có việc làm khi Trung Quốc mở lại các mỏ, và không chỉ mở lại mà họ còn mở rộng thêm quy mô. Không công bằng khi nói rằng Trung Quốc chỉ thỏa thuận với các nhà độc tài Châu Phi. Trung Quốc cũng làm ăn với các nền dân chủ. Trung Quốc làm ăn với bất kỳ chính phủ nào ở Châu Phi, bao gồm cả những chính phủ mà các cường quốc phương Tây đã dựng nên nhiều năm nay.

Fareed Zakaria: Tôi không bênh vực cho phương Tây về điểm này. Tôi chỉ muốn nói rằng những gì Trung Quốc đang giao dịch với tầng lớp lãnh đạo chưa hẳn phản ánh nguyện vọng của toàn thể người dân Châu Phi.

Niall Ferguson: Không lẽ ý anh nói rằng Châu Phi sẽ tốt hơn nếu Trung Quốc không đầu tư vào đây?

Fareed Zakaria: Tôi không hề có ý đó.

Niall Ferguson: Liệu Châu Phi có tốt hơn không nếu Trung Quốc không phải là đối tác thương mại lớn nhất? Tôi nghĩ đây là một dạng lập luận khá đạo đức giả và nếu tôi là người Trung Quốc, tôi sẽ thấy rất khó chịu.

Fareed Zakaria: Rõ ràng anh đang thấy rất khó chịu ngay cả khi anh không phải là người Trung Quốc.

Rudyard Gruffiths: Tiếp tục nói về chủ đề kinh tế. Tôi đang cầm trong tay sản phẩm tiêu dùng thành công và tinh hoa nhất của thập kỷ vừa qua – chiếc điện thoại iPhone của Apple. Chiếc điện thoại này được sản xuất ở Trung Quốc nhưng lại được thiết kế ở California. Phần mềm của sản phẩm này được sáng tạo bởi Steve Jobs và phát triển bởi đội ngũ của ông ấy tại Apple. Chính những dữ kiện thú vị về sản phẩm này khiến tôi có câu hỏi cho cả hai anh, Niall và David. Theo các anh, liệu Trung Quốc có thể sáng tạo và cải tiến như thế, với mức độ và quy mô như Apple, Google hay như công ty RIM ở Canada không? Bởi vì nếu họ muốn sở hữu thế kỷ 21, họ phải làm được điều đó.

David Li: Câu trả lời là có. Nên nhớ rằng, không một quốc gia nào, với khởi điểm rất nghèo, có thể cải tiến trong vòng một đêm. Đây là một quá trình học hỏi. Tôi đã nói với quý vị rồi – đây là quá trình mở cửa, học hỏi bất kỳ điều gì tốt từ phương Tây, gửi hàng trăm nghìn sinh viên sang phương Tây để học hỏi và dần dần cải tiến.

Cách đây 30 năm, Trung Quốc không thể cải tiến sáng tạo được. Nhưng ngày nay chúng tôi đã có những hệ thống đường sắt cao tốc mà bản thân nước Mỹ còn đang phải chật vật. Chúng tôi đã sản xuất ra được xe hơi không những với giá thành rẻ hơn và còn hiệu suất hơn so với GM. Và nên nhớ rằng phần lớn lợi nhuận của GM ngày nay đến từ Trung Quốc. Nếu không phải vì các cơ sở hoạt động ở Trung Quốc, GM có lẽ đã phải dùng thêm tiền của chính phủ để cứu trợ mình. Đây là một thực tế.

Vì đây là một quá trình học hỏi, nó phải diễn ra từ từ. Tôi tin chắc rằng về dài hạn, Trung Quốc sẽ cải tiến. Liệu Trung Quốc có sáng tạo ra iPhone không lại là một câu chuyện khác. Đây là một cấp độ khác của sự sáng tạo. Chỉ ở Mỹ iPhone và iPad mới được phát minh ra. Đến từ một nền tảng thể chế kinh tế và xã hội khác, Trung Quốc sẽ không phải là nước có lợi thế mạnh về sáng tạo. Nhưng đôi khi bạn không cần phải là nước có ưu thế về sáng tạo mới trở thành một quốc gia quan trọng và đáng kính trong hệ thống quốc tế.

Niall Ferguson: Tôi đã nghe câu chuyện về iPhone rất nhiều lần và tôi cho rằng đây là một dấu hiệu của sự tự mãn của phương Tây. Cứ như kiểu chúng ta cho rằng mình sẽ luôn có những ý tưởng độc đáo còn Trung Quốc sẽ luôn là nước đi sản xuất dây chuyền. Suy nghĩ đó đã quá lỗi thời, ít nhất là lỗi thời đến 10 năm. Trong vài năm tới, Trung Quốc sẽ vượt Đức ở số lượng bằng sáng chế được công nhận quốc tế và đó chính là nhờ nỗ lực rất lớn của các thể chế giáo dục của Trung Quốc, giống như nơi mà David đang công tác, nhằm nâng cao khả năng nghiên cứu và phát triển, nhằm sản xuất ra các tiến sĩ khoa học.

Rudyard Gruffiths: Fareed, tôi muốn nghe ý kiến của anh về điểm này. Theo anh, Trung Quốc có thể cải tiến không khi họ vẫn chưa phải là một xã hội mở và tự do?

Fareed Zakaria: Trước hết tôi xin nói là nhìn chung tôi đồng ý với quan điểm của Niall và David. Sẽ là một sai lầm nếu cho rằng trong gen của người Trung Quốc

có vấn đề khiếm khuyết gì đó khiến họ không thể cải tiến, sáng tạo được. Dĩ nhiên họ sẽ cải tiến, họ sẽ làm những điều cần thiết. Điểm mà tôi và Henry muốn nhấn mạnh ở đây là họ cũng sẽ sáng tạo, Mỹ cũng như vậy và chúng ta đang sống trong một thế giới đa dạng. Chính vì vậy mà tên cuốn sách của tôi không phải là Thế giới của Trung Quốc, Thế giới của Ấn Độ mà đó thực sự là một *Thế giới hậu Mỹ*. Khắp nơi trên thế giới sẽ có rất nhiều cải tiến phát minh.

Nhưng điểm chúng ta cần chiêm nghiệm ở đây là hãy nhìn vào Apple và suy nghĩ xem cái gì làm nên sự cải tiến. Apple hiện nay được xem là công ty sáng tạo nhất thế giới. Apple đứng đầu tất cả các danh sách. Những gì Apple chi tiêu cho R&D (nghiên cứu và phát triển) trong một thập kỷ chỉ bằng số tiền Microsoft chi tiêu trong một năm. Nếu bạn nhìn vào chi phí R&D, Apple chỉ đứng thứ 82. Apple chỉ chi tiêu có 50% số tiền mà các công ty máy tính bỏ ra. Các sáng tạo của Apple nằm ở trong thiết kế và trong cách mà con người sử dụng công nghệ.

Và điều này cũng đúng trong lịch sử. Với phát minh ra chiếc máy khâu, khả năng tuyệt vời của Singer không phải là việc tạo ra được chiếc máy tốt nhất. Đó chính là nhờ việc ông ấy biết cách bán cho phụ nữ theo hình thức trả góp. Trước đây chưa có ai bán máy cho phụ nữ cả. Sáng tạo vĩ đại của Google chưa hẳn là công cụ tìm kiếm, mà đó chính là những chương trình quảng cáo đi kèm với nó. Cho nên một phần của sự sáng tạo chính là sự kết hợp của khoa học và hiểu biết hành vi của người tiêu dùng. Và tôi cho phát minh quan trọng đã tạo ra chủ nghĩa tư bản chính là việc ghi chép sổ sách kế toán kép, chứ không phải một phát minh khoa học gì.

Dĩ nhiên Trung Quốc sẽ cải tiến theo cách riêng của mình, nhưng tôi cho rằng có một điều đặc biệt về hệ thống của Mỹ giúp nó có môi trường sáng tạo. Và tôi nghĩ, quan trọng nhất, người Mỹ có khả năng chất vấn cái gọi là thứ bậc (hierarchy) – đây chính là điểm then chốt. Tôi đã nghe mọi người nói về hệ thống giáo dục Châu Á và cách nuôi dạy con trẻ ở Châu Á. Bản thân tôi đã trải qua hệ thống giáo dục Châu Á. Tôi nghĩ nó không thực sự tốt. Bạn chỉ chăm chăm lo học thuộc lòng cho các kỳ thi quan trọng và khi thi xong rồi thì bạn nhanh chóng quên mọi thứ mình vừa học.

Hệ thống của Mỹ tốt hơn ở chỗ nó dạy cho bạn tư duy, nó dạy cho bạn phải giải quyết vấn đề, dạy cho bạn phải yêu thích học hành trong cả phần đời còn lại của mình. Đó là một quá trình liên tục và bạn không cần phải thấy xấu hổ khi mình thất bại. Khả năng thất bại cũng là một phần rất quan trọng trong quá trình cải tiến. Vì vậy, Trung Quốc cũng sẽ cải tiến, nhưng tôi nghĩ Mỹ có một khả năng rất đặc biệt trong việc sáng tạo.

Rudyard Gruffiths: Tôi muốn đi đến phần hai và trả lời câu hỏi về mặt chính trị và văn hóa. Để khởi đầu, tôi xin mời Janice Stein, trưởng khoa Quan hệ Quốc tế của Trường Munk. Xin mời Janice.

Janice Stein: Câu hỏi này dành cho David Li và Fareed Zakaria. Gần đây, khi những người trẻ ở Tunisia và Ai Cập đổ xô ra đường đòi quyền chính trị và đòi lật đổ các chế độ độc tài, tham nhũng ở những nước này, thế giới đã quan sát với sự

súng sốt. Dĩ nhiên việc so sánh giữa thế giới Ả-rập và Trung Quốc là không hoàn hảo vì Trung Quốc đã là một xã hội trưởng thành, trong khi Ả-rập vẫn còn khá non trẻ. Trung Quốc đã tạo ra hàng trăm triệu việc làm trong khi các chính phủ Ả-rập không làm được điều đó.

Nhưng Trung Quốc, cũng giống như thế giới Ả-rập, không hề chấp nhận các ý kiến bất đồng và cũng như thế giới Ả-rập, đang nảy sinh tình trạng bất bình đẳng thu nhập bên trong Trung Quốc. Vì thế câu hỏi của tôi là, liệu Trung Quốc có sắp trải qua một sự chuyển giao lãnh đạo? Liệu có thể sẽ phát sinh ngày càng nhiều hơn nhu cầu về các quyền chính trị và các lãnh đạo Trung Quốc sẽ phải xử lý vấn đề này như thế nào?

David Li: Cảm ơn câu hỏi của ông. Tôi biết câu hỏi này sẽ xuất hiện. Tôi cũng không cần được nhắc nhở về mùa xuân Ả-rập vì chúng tôi đã hiểu sự việc này ngay từ đầu. Sau khi có thành công kinh tế, chúng tôi đều biết ở Trung Quốc sẽ nảy sinh nhiều tiếng nói hơn, nhiều nhu cầu hơn về quyền được bày tỏ quan điểm và tham gia chính trị vào quá trình hoạch định chính sách.

Ngay từ đầu, người Trung Quốc đã hiểu thay đổi thể chế kinh tế sẽ phải đi kèm với các thay đổi thể chế về chính trị. Tôi cho rằng, nhận định sai lầm lớn nhất về Trung Quốc là cho rằng chúng tôi không thay đổi thể chế chính trị. Chúng tôi đã có thay đổi, trước hết là trong cách thức chọn lãnh đạo. Ngày nay, cách thức bầu lãnh đạo và đưa ra các quyết định công khai đã trở nên phức tạp hơn trước rất rất nhiều.

Khi chúng ta đang tranh luận ở đây, những người trẻ ở Trung Quốc cũng đang bày tỏ quan điểm của họ trên Internet và trong hầu hết các trường hợp, tiếng nói của họ cũng được lắng nghe và các quyết định công khai cũng đang được thay đổi. Vì vậy tôi mời quý vị hãy đến Trung Quốc, nói chuyện với người trẻ, lên xem các trang web của Trung Quốc, để hiểu cách thức cải cách đang được tiến hành, để hiểu cách thức mà mọi người đang bày tỏ quan điểm và sự bất đồng của mình. Và quý vị sẽ nhìn thấy một cách thức mới, trong đó các quyết định công khai đang ngày càng phải tính đến quan điểm của nhân dân, đặc biệt là lớp trẻ.

Fareed Zakaria: Năm năm trước đây, tôi nghĩ có lẽ tôi đã đồng ý với David. Rõ ràng là đang có một phong trào tiến tới một cuộc cải cách chính trị thực sự, dù còn rất chậm và hạn chế. Tôi nghĩ trong vòng 5 năm qua, những gì chúng ta đã thấy ở Trung Quốc là cải cách kinh tế và tăng trưởng kinh tế đã tiến triển rất nhanh, nhưng cải cách chính trị dường như đang đi thụt lùi. Và khi các sự kiện đang diễn ra trên thế giới, như Mùa xuân Ả-rập, cho thấy nguy cơ của việc duy trì quyền kiểm soát chính trị, bạn lại không thấy ở Trung Quốc có mở cửa, không thấy những nỗ lực đưa ra các cải cách chính trị thông thoáng hơn.

Ngược lại, chúng ta đang nhìn thấy một sự đóng cửa, xiết chặt lại. Nếu bạn đánh từ “Hoa nhài” vào Google ở Trung Quốc, bạn sẽ thấy kết quả là một trang trắng, bởi vì người ta e ngại rằng cuộc Cách mạng Hoa nhài sẽ nhen nhóm ở Trung Quốc. Nếu bạn nhìn vào Internet nói chung, Trung Quốc theo một vài thống kê có

khoảng 1 triệu người đang kiểm soát Internet. Kể cả tin nhắn điện thoại cũng bị theo dõi.

Tôi có thể kể cho quý vị nghe kinh nghiệm cá nhân của tôi về việc này. Tôi đã có vinh dự xin được một cuộc phỏng vấn với Thủ tướng Ôn Gia Bảo cho chương trình của tôi – một cuộc phỏng vấn rất quan trọng. Chính phủ Trung Quốc đã thông báo về cuộc phỏng vấn này vì nó được đánh giá là rất quan trọng. Thủ tướng Ôn đã đưa ra vài lời nhận xét khá vô hại về việc Trung Quốc cuối cùng nên cải cách, tiến lên về mặt chính trị như thế nào. Cuộc phỏng vấn đã bị cấm trên truyền hình Trung Quốc, được gỡ bỏ ra khỏi các trang web của Trung Quốc. Một nhóm phóng viên Trung Quốc sau đó đã phản đối việc chương trình này bị kiểm duyệt và thư phản đối của họ cũng nhanh chóng bị gỡ khỏi trang web.

Đối với tôi đây không phải là cải cách chính trị. Đây giống như một kiểu tự co cụm để bảo vệ mình và lo ngại những điều sắp xảy ra. Rõ ràng Trung Quốc đã có tiến bộ và trao nhiều quyền tự do hơn cho người dân của mình. Tôi không hề nghi ngờ điều đó. Nhưng họ phải tìm cách tạo ra một hệ thống chính trị nhằm đáp ứng tốt hơn tầng lớp trung lưu đang trỗi dậy, trong một thế giới mà người dân ngày càng đòi hỏi sự chịu trách nhiệm lớn hơn từ lãnh đạo của mình.

Khi tôi nhìn vào Ấn Độ và Trung Quốc, tôi tự nhủ rằng, Trung Quốc đã giải quyết hết tất cả những vấn đề nhỏ của họ. Họ đã xây dựng được những tuyến đường tốt nhất, những đường cao tốc tốt nhất, những đường sắt tốc độ cao tốt nhất và họ làm điều này ấn tượng đến nỗi khiến Ấn Độ phải tui thẹn. Nhưng Ấn Độ đã giải quyết được một vấn đề lớn đó là nền chính trị của Ấn Độ 25 năm sau sẽ phát triển như thế nào. Có thể nó vẫn là một nền dân chủ điên rồ và hỗn độn như ngày hôm nay. Nhưng Trung Quốc sẽ phát triển như thế nào về mặt chính trị 25 năm sau? Liệu họ sẽ vẫn duy trì một tầng lớp tinh hoa gốc Trung Quốc? Đảng Cộng sản Trung Quốc ngày hôm nay là tổ chức tinh hoa chính trị hàng đầu thế giới. Mọi người đều giống như David, họ đều có bằng tiến sĩ và đều là kỹ sư, nhưng đó không phải là Trung Quốc. Những người mà họ cai trị là đa số tầng lớp nông dân và những người này không được đại diện trong hệ thống chính trị. Phần lớn quan điểm của họ đều được lọc qua rất nhiều cơ chế. Điều này đối với tôi là một thách thức chính trị cực kỳ lớn cho con đường tương lai của Trung Quốc.

Rudyard Gruffiths: TS. Kissinger, tôi nghĩ khán giả muốn nghe quan điểm của ông về vấn đề này.

Henry Kissinger: Tôi cho rằng thập kỷ tới Trung Quốc sẽ phải giải quyết vấn đề làm sao để đưa các thể chế chính trị của mình phù hợp hơn với sự phát triển kinh tế. Tôi nghĩ rằng khi Trung Quốc phát triển kinh tế nhanh chóng với dòng di cư của người dân và sự mở rộng của nền giáo dục thì đây sẽ trở thành một trong những vấn đề nổi cộm mà giới lãnh đạo phải đối mặt trong vòng một năm rưỡi tới. Dù là cải cách chính trị dưới hình thức nào, theo hình thức dân chủ nghị viện phương Tây hay một hình thức mới nào khác mà chúng ta chưa thấy, kết quả vẫn phải là tạo ra nhiều

sự minh bạch và tham gia hơn của người dân. Tôi cho rằng dàn lãnh đạo kế tiếp phải thể hiện được điều này.

Đó cũng là lý do tôi không tin rằng một quốc gia quá bận rộn với những thay đổi căn bản này sẽ có đủ thời gian để tập trung thống trị thế giới.

Rudyard Gruffiths: Tôi sẽ để Niall nói tiếp về điểm này.

Niall Ferguson: Tôi nhớ cách đây vài năm đã đọc một cuốn sách với tựa đề “*Tương lai của Tự do*”, trong đó một nhà báo trẻ rất xuất sắc đã lập luận rằng nền dân chủ phương Tây, đặc biệt là nền dân chủ Mỹ có rất nhiều vấn đề và tình hình sẽ còn tệ hơn. À hình như tác giả đó chính là anh, Fareed!

Tôi biết TS. Kissinger sẽ đồng ý với tôi về điểm này, mặc dù ông chưa nói rõ quan điểm: chúng ta sẽ sai lầm nếu cho rằng chỉ có một mô hình dân chủ phương Tây phổ quát mà mọi người đều phải đi theo từ giờ cho đến năm 2050. Nếu bạn cho rằng đó chính là tương lai của thế giới thì bạn sẽ rất thất vọng. Ví dụ như ở Trung Đông, khả năng các nước này theo đuổi mô hình dân chủ kiểu phương Tây cùng lắm chỉ khoảng 0 đến 5%.

Trong phần tranh luận mở đầu của mình, David đã nói về khả năng của những mô hình thay thế. Và tôi muốn quý vị hãy suy nghĩ thật nghiêm túc về ý nghĩa của điều đó. Singapore không phải lo lắng về một cuộc Cách mạng Hoa nhài, Singapore chính là mô hình thay thế. Hãy nghĩ về Trung Quốc như một đất nước Singapore rộng lớn theo chế độ kỷ trị, trong đó chế độ nhà nước một đảng sẽ tự biết cách phát triển để tránh các thảm họa như thảm họa của Liên bang Xô Viết.

Điểm thứ hai và đây là điểm mà tôi không đồng ý với TS. Kissinger: Chính khi các quốc gia đang phải đấu tranh với các vấn đề chính trị và thách thức nội bộ của mình, họ sẽ có xu hướng theo đuổi một chính sách đối ngoại cứng rắn và hung hăng hơn. Đây là một trong những bài học của lịch sử hiện đại và cũng là lịch sử cổ đại. Đây cũng là lý do khiến tôi nghĩ rằng tại thời điểm có nhiều căng thẳng về chính trị, chúng ta sẽ nhìn thấy một Trung Quốc quả quyết và dân tộc chủ nghĩa hơn.

Rudyard Gruffiths: Để khởi động phần cuối của cuộc thảo luận, tôi muốn mời một người đã nghiên cứu rất lâu và rất kỹ về thực tế sự trỗi dậy của Trung Quốc. Ông ấy là William Cohen, cựu Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ.

William Cohen: Nếu có thể, tôi xin phản hồi lại sự so sánh của ông Ferguson đối với Singapore. Cách đây vài tuần, tôi tham dự đối thoại Shangri-La, Bộ trưởng Quốc phòng Gates đã đưa ra một lời tuyên bố rất mạnh mẽ về việc Mỹ cần phải tiếp tục can dự ở khu vực Châu Á – Thái Bình Dương. Và lý do ông đưa ra lời tuyên bố là để thỏa mãn các quốc gia Châu Á, trong số đó có rất nhiều nước lo lắng về Trung Quốc. Tôi đã nói chuyện với một đại biểu tham dự và ông ta nói rằng không nước nào ở Châu Á muốn bị thống trị bởi Trung Quốc. Không ai mong muốn giấc mơ của Trung Quốc như cách họ mong muốn giấc mơ Mỹ. Ngày càng có nhiều lo ngại rằng khi Trung Quốc tiếp tục phát triển về kinh tế thì họ cũng bành trướng về quân sự. Người ta cũng e ngại rằng, Mỹ đang có xu hướng tập trung nhiều hơn vào nội

bộ do các vấn đề về nợ và Mỹ sẽ không phân bổ đủ lực lượng tại Châu Á. Vì thế họ rất mong muốn Mỹ sẽ can dự sâu hơn.

Fareed, trong cuốn sách của anh, anh đã nêu vấn đề này: anh cho rằng Mỹ phải tìm cách để hợp tác với Trung Quốc. Có rất nhiều vấn đề mà hai nước luôn có thể hợp tác và danh sách đó khá công khai. Nhưng cũng có nhiều vấn đề xung đột, chẳng hạn như Đài Loan hay Biển Đông. Và anh đã đề nghị hai bên cần vẽ ra các ranh giới. Rõ ràng chúng ta không thể vẽ ranh giới ở khắp nơi nhưng vấn đề Biển Đông đang đặt ra câu hỏi đối với nhiều nước như Indonesia, Malaysia, Philippin và các nước khác ở khu vực. Trớ trêu thay, Việt Nam đang yêu cầu Mỹ đóng vai trò giúp đỡ giải quyết vấn đề tranh chấp chủ quyền và lãnh thổ. Vì thế câu hỏi tôi dành cho Fareed và TS. Kissinger là: theo các anh, chúng ta có nên khuyến nghị hay ủng hộ việc vẽ ra ranh giới trong vấn đề Trung Quốc khẳng định chủ quyền ở Biển Đông không?

Henry Kissinger: Để trả lời câu hỏi cụ thể của ông, tự do biển cả là một nguyên tắc căn bản trong chính sách của Mỹ và từ lâu đã là nguyên tắc căn bản của hệ thống quốc tế. Do đó, tôi phản đối khái niệm cho rằng biển chỉ nên được xem là một vấn đề lãnh thổ.

Thứ hai, có rất nhiều vấn đề cụ thể về việc sở hữu một nhóm đảo và đảo đá và hy vọng nó sẽ được giải quyết ổn thỏa thông qua đàm phán. Nhưng vấn đề cơ bản vẫn phải là áp dụng nguyên tắc tự do biển cả cho Biển Đông như đối với bất kỳ vùng biển nào khác. Tuy nhiên, điểm thứ hai tôi muốn nói là: tuy chúng ta có thể xem mối quan hệ với Trung Quốc hiện nay là khả năng vẽ ra các ranh giới, nhưng tôi cho rằng sẽ cực kỳ nguy hiểm nếu nhìn nhận quan hệ quốc tế dưới góc độ bao vây quân sự đối với Trung Quốc. Đây không phải là vấn đề bao vây quân sự, mà là cách xử lý sự trỗi dậy không thể tránh khỏi của Trung Quốc. Trung Quốc cũng phải tự kìm chế mình trong các giới hạn định ra.

Chúng ta cũng không thể yêu cầu Trung Quốc giải quyết hết vấn đề nội bộ của chúng ta. Chúng ta phải tiếp tục duy trì khả năng cạnh tranh của mình. Nếu chúng ta làm được điều đó, thách thức tiếp theo sẽ là việc lập nên một kênh đối thoại giữa Trung Quốc, Mỹ và các nước khác để chia sẻ quan điểm của chúng ta về việc muốn xây dựng một thế giới như thế nào trong vòng 5-10 năm tới.

Tôi luôn tự hỏi câu hỏi này khi Niall đề cập đến vấn đề đó trong cuốn sách đầu tiên của anh ấy: nếu các nhà lãnh đạo Châu Âu vào năm 1914 biết rõ thế giới sẽ như thế nào vào năm 1990, liệu họ có cho rằng những gì xảy ra ở Sarajevo có thể biện minh cho cái chết của hàng chục triệu người sau đó? Tương tự như thế, tôi tin rằng các nhà lãnh đạo của thế giới ngày hôm nay cũng như các nhà lãnh đạo Trung Quốc phải tự hỏi họ rằng làm sao để cùng phát triển một cách hợp tác thay vì đối đầu. Tôi đã xử lý chính sách đối ngoại dựa trên các nguyên tắc về cân bằng quyền lực. Tôi biết cách chơi trò chơi đó. Cho nên vấn đề không phải là tôi không biết chúng ta phải chơi theo quy luật nào.

Tôi từng nói chuyện với một nhóm người Trung Quốc, một người trong số đó đứng lên và nói, ông là một người bạn vĩ đại của Trung Quốc nhưng chúng tôi cũng đọc sách của ông và trong các cuốn sách của ông, ông nói về cân bằng quyền lực. Làm thế nào ông duy trì được cân bằng quyền lực? Tôi đã nói hãy nhìn xung quanh, hãy nhìn các quốc gia có chung biên giới với bạn. Hãy tự hỏi bạn xem đây có phải là một vấn đề nhận biết được không. Ý tôi là có và Biển Đông là một trường hợp khá điển hình. Biển Đông không nên được yêu sách bởi bất kỳ nước nào.

Nhưng vấn đề chúng ta cần thắc mắc là liệu các nhà lãnh đạo có đang suy nghĩ về những câu hỏi mà chúng ta đang đặt ra ở đây. Chúng ta cần phải hình dung xem viễn cảnh tương lai từ 5 đến 10 năm tới sẽ như thế nào và cố gắng làm việc để hướng đến nó, thay vì phải xử lý khủng hoảng hết tháng này đến tháng khác và để rơi vào tình huống cứ mỗi lần các lãnh đạo gặp nhau đều cho ra một bản thông cáo tuyệt vời nhưng chỉ hai tháng sau đó mọi người lại bắt đầu hỏi: Trung Quốc đã làm sai điều gì hay phương Tây đã làm sai điều gì? Đây là quan điểm của tôi và về Biển Đông rõ ràng chúng ta phải tôn trọng quyền tự do hàng hải.

Điều cần thiết là chúng ta nên biết rằng chúng ta đang hướng đến một trật tự thế giới mới trong đó có nhiều vấn đề khiến thế giới không thể được tổ chức theo những nguyên tắc như cách nghĩ truyền thống, cổ điển của chúng ta. Và đó là lý do khiến quan hệ với Trung Quốc rất quan trọng, bởi Trung Quốc đang trỗi dậy. Câu hỏi đặt ra là liệu Trung Quốc có thể học cách kiềm chế? Liệu chúng ta có học cách chấp nhận giảm bớt sự ảnh hưởng của mình? Đây là những vấn đề mà chúng ta phải giải quyết.

Rudyard Gruffiths: Fareed, liệu Mỹ có thể học cách kiềm chế trong giai đoạn mới này không? Theo anh, phản ứng của chính thể Mỹ với Trung Quốc sẽ như thế nào? Liệu họ có chấp nhận sự trỗi dậy của Trung Quốc không?

Fareed Zakaria: Mọi người thường có khuynh hướng cho rằng chính sách đối ngoại của Mỹ hay có sự dao động, rằng Mỹ không thể thống nhất hành động của mình và thường xuyên thay đổi thái độ, nhưng đối với Trung Quốc, tôi nghĩ vấn đề hoàn toàn ngược lại.

Kể từ khi Henry Kissinger mở cửa Trung Quốc đối với thế giới và mở cửa quan hệ Mỹ - Trung, Mỹ đã có chính sách khá nhất quán đối với Trung Quốc. Chính sách đó là hội nhập Trung Quốc với thế giới, giúp Trung Quốc có được kiến thức, công nghệ, bí quyết sản xuất, vốn và các khuôn khổ thể chế nhằm đưa nước này trở thành một thành viên phát triển của cộng đồng quốc tế. Mỹ đã theo đuổi chính sách đó qua nhiều đời Tổng thống, dù là Tổng thống của Đảng Cộng hòa hay Dân chủ. Mỹ đã cố gắng duy trì một chính sách nhất quán, thậm chí trong những vấn đề thuộc ranh giới đỏ như quan hệ của chúng ta với Đài Loan hay với Đạt Lai Lạt Ma. Mỗi đời Tổng thống đều duy trì một quan hệ hợp tác mạnh mẽ với Trung Quốc, trong khi vẫn bảo vệ những lợi ích và giá trị cốt lõi mà chúng ta coi là quan trọng.

Lo lắng lớn nhất hiện nay của tôi về quan hệ Trung – Mỹ không phải là Mỹ. Tôi nghĩ rằng Mỹ sẽ tiếp tục đóng vai trò đó và sẽ luôn cố gắng làm như vậy. Mỹ đã rất sẵn sàng cải cách IMF và Ngân hàng Thế giới cũng như các thể chế quốc tế khác để phản ánh đúng đắn sự trỗi dậy của Trung Quốc và các thị trường mới nổi khác. Nói thật lòng thì các quốc gia không muốn điều này chính là các nước Châu Âu vì họ e ngại lá phiếu của họ sẽ mất đi trọng lượng trong tiến trình này.

Tôi cho rằng nguy cơ lớn hơn nằm ở Trung Quốc, khi đang phải trải qua quá trình chuyển đổi chính trị mà Henry đã nói đến, điều này sẽ khiến Trung Quốc đi trên một con đường rất khác. Về điểm này, tôi chỉ xin trích lại câu mà Niall Ferguson vừa nhận xét rất đúng – Trung Quốc sẽ ngày càng trở nên dân tộc chủ nghĩa, cứng rắn và hung hăng hơn. Dường như ngày càng rõ ràng ở Trung Quốc, các chính sách mà Đặng Tiểu Bình đã vạch ra – như giấu mình chờ thời và hợp tác với Mỹ – đã không còn liên quan mấy nữa. Người Trung Quốc bắt đầu công khai nói rằng vào thời điểm Liên bang Xô Viết là kẻ thù của chúng ta, chúng ta cần đến Mỹ để có công nghệ và vốn. Chúng ta cần Mỹ để làm thành viên WTO nhưng giờ chúng ta đã có tất cả những điều đó. Cho nên sự thiếu nhất quán trong chính sách nhiều khả năng sẽ xảy ra từ phía Trung Quốc, hơn là từ phía Mỹ.

Rudyard Gruffiths: Vậy David, điều này đặt ra một câu hỏi khá quan trọng cho phía anh. Theo anh, Trung Quốc liệu có đặt ra một số ranh giới đỏ không?

David Li: Theo nhận xét của tôi thì Trung Quốc rất sẵn sàng hợp tác trong những vấn đề hóc búa. Trung Quốc luôn khẳng định rằng Trung Quốc không đưa ra các yêu sách mới. Chúng tôi luôn sẵn sàng làm việc với nhiều bên, tuy nhiên chúng tôi không muốn thấy chính sách can thiệp của Mỹ. Cốt lõi của vấn đề là sau khủng hoảng tài chính toàn cầu, niềm tin vào Mỹ đã giảm xuống. Kết quả là Mỹ đã đưa ra nhiều tín hiệu khác nhau mặc dù Nhà Trắng trước nay luôn rõ ràng trong chính sách của mình. Quốc hội, các ứng cử viên Tổng thống đã đưa ra nhiều tín hiệu trái chiều và người Trung Quốc không hiểu nền chính trị Mỹ. Vì thế, họ cho rằng đây là tín hiệu cho thấy thế giới bên ngoài tỏ ra thù địch với sự trỗi dậy về kinh tế và chính trị của Trung Quốc. Đó mới là vấn đề.

Tôi cho rằng người phương Tây phải cố gắng hiểu những vấn đề này, phải cố gắng đặt những vấn đề nhỏ trong đại cục rộng lớn hơn, cố gắng hiểu rằng Trung Quốc không hề thay đổi quan điểm. Các bạn cần tự giải quyết vấn đề của mình, bắt đầu từ các vấn đề về tài chính, và sau đó khi các bạn đã tự tin hơn sẽ dễ dàng hơn cho Trung Quốc để làm việc với phương Tây.

Niall Ferguson: Có thể quý vị chưa từng nghe đến tiếng nói sức mạnh của Trung Quốc bao giờ, nhưng nó sẽ là như thế. Hãy làm quen với nó. Bởi vì đây chính là đất nước Trung Quốc tự tin, mạnh mẽ, quả quyết mà tôi đã thấy ngày càng ngày nhiều trong các chuyến đi của tôi tới Trung Quốc, cũng như trong các cuộc gặp tôi với giới học giả và chính khách Trung Quốc những năm gần đây.

Chúng ta cần rõ ràng và hết sức trung thực khi quay trở về câu hỏi liệu Mỹ có khả năng vạch ra các ranh giới ở Châu Á như đã từng làm trong thời Tổng thống

Eisenhower hay Tổng thống Nixon không. Tôi không cho rằng như vậy. Và lý do khiến tôi nghĩ như thế quay về điểm mà David vừa mới nhắc tới. Nguồn lực của Mỹ ở đâu ra để làm điều đó? Hãy nhìn các dự báo của Văn phòng Ngân sách Quốc hội về triển vọng của Mỹ. Tôi không biết quý vị đã xem bài báo của Jim Baker trên tạp chí Wall Street chưa. Trong vòng 9 năm nữa, Mỹ sẽ chi tiêu nhiều hơn để trả lãi nợ liên bang hơn là cho an ninh quốc gia.

Văn phòng Ngân sách Quốc hội cũng đưa ra các dự báo về khoản chi phí mà Mỹ sẽ tiết kiệm được nếu như Mỹ giảm lực lượng quân lính ở nước ngoài xuống còn 30000. Ba mươi ngàn! Trong thế giới đó, hãy tưởng tượng xem Mỹ có thể nói gì với Trung Quốc, liệu có thể áp dụng một chính sách cân bằng quyền lực và chính trị thực tiễn với đe dọa hành động quân sự không – ý tưởng đó ngày càng không khả thi. Và đây chính là điểm tranh luận của chúng ta hôm nay, đó chính là cách mà quyền lực dịch chuyển. Đôi khi thật khó hình dung nhưng thưa quý vị, một khi quyền lực dịch chuyển, nó sẽ giống những gì David đã nói.

Rudyard Gruffiths: Và thưa quý vị bây giờ tôi sẽ yêu cầu các bên tranh luận gói gọn lại luận điểm của họ. Mỗi người sẽ có ba phút để nêu ra quan điểm của mình nhằm thuyết phục những lá phiếu còn chưa quyết định ý kiến của mình. Chúng ta sẽ lắng nghe những ý kiến phát biểu theo thứ tự ngược lại so với khi mở đầu. Xin mời TS. Kissinger.

Henry Kissinger: Tôi cho rằng vấn đề không phải nằm ở chỗ Trung Quốc sẽ lớn đến mức nào. Điều đó chắc chắn sẽ xảy ra. Vấn đề thực sự có hai khía cạnh. Thứ nhất, Trung Quốc sẽ sử dụng sức mạnh đang lên của mình như thế nào; thứ hai, liệu Mỹ và các đồng minh có sẵn sàng điều chỉnh trong một môi trường quốc tế mới hay không. Từ trong cấu trúc hữu cơ của Trung Quốc, tôi cho rằng không có lý do nào khiến tôi nghĩ rằng Trung Quốc thống trị thế kỷ 21. Trung Quốc sẽ chỉ đóng vai trò lớn hơn trong thế kỷ 21.

Thách thức đặt ra là liệu Mỹ có thể tái định nghĩa mình sau một thế kỷ phát triển hay không, và tương tự như thế, liệu Trung Quốc sẽ tái định nghĩa mình như thế nào sau khi đã phát triển kinh tế vượt bậc. Tôi cho rằng Mỹ và Trung Quốc có khả năng vạch ra các ranh giới nhưng chúng ta phải lựa chọn hết sức cẩn thận trong việc vạch ra các ranh giới đấy. Hơn thế, chúng ta cần cố gắng hướng về một mối quan hệ trong đó những ranh giới ngăn cách chúng ta không phải yếu tố quan trọng mà chính là những việc chúng ta có thể cùng hợp tác làm việc với nhau.

Rudyard Gruffiths: David Li, 3 phút dành cho anh.

David Li: Tôi sẽ bắt đầu bằng việc nhắc lại một điểm mà tôi đã nêu trong phần phát biểu mở đầu. Đó là những thay đổi đang diễn ra ở Trung Quốc trong ba thập kỷ qua, nhiều lắm mới được một nửa. Đất nước này còn đang thay đổi. Chúng tôi vẫn còn nhiều tiềm năng dự trữ để thay đổi chính mình. Những thay đổi đó sẽ không chỉ về kinh tế mà sẽ diễn ra cả về mặt xã hội lẫn chính trị. Đồng thời tôi cũng muốn nhắc quý vị rằng điểm đến của sự trỗi dậy của Trung Quốc không phải là

thống trị thế giới. Trung Quốc không bao giờ muốn thống trị thế giới. Chỉ có một quốc gia thống trị thế giới nhất và đó là Mỹ.

Đó không phải là giấc mơ, mong muốn hay khả năng của Trung Quốc trong việc tìm cách sao chép thành công của nước Mỹ để thống trị thế giới. Đơn giản nó không nằm trong đặc tính truyền thống Khổng Tử của chúng tôi. Nếu hiểu được như vậy, tôi mong muốn quý vị hãy nhìn ở một góc độ khác. Hãy quên đi 500 năm triết lý của phương Tây, hãy quên đi cách nhìn của phương Tây. Hãy bỏ qua cách nhìn quan hệ quốc tế theo kiểu bên được bên mất.

Thay vào đó, hãy nhìn vấn đề qua lăng kính của các nhà triết học cổ đại của chúng tôi, những nhà Khổng Tử. Những người theo đạo Khổng Tử ủng hộ một thế giới hòa hợp trong đó các cá nhân chung sống hòa bình với thế giới bên ngoài, chung sống hòa bình với nhau và các quốc gia cùng hợp tác để giải quyết xung đột quốc tế. Tôi khuyến khích quý vị nhìn từ lăng kính này để hiểu được những thay đổi đang diễn ra trong xã hội và nền kinh tế Trung Quốc.

Cuối cùng, tôi mong muốn quý vị hãy kiên nhẫn, hãy hiểu rằng chúng tôi không phải là những kẻ đứng ngoài, chúng tôi cũng là những thành viên của hệ thống này. Khi chúng tôi trở nên thù địch, khi chúng tôi lo lắng về sự trỗi dậy của Trung Quốc, khi chúng tôi lo lắng về sự đi xuống tương đối của Mỹ và phương Tây, chúng tôi sẽ gây ra vấn đề cho thế giới, chúng tôi sẽ kích động các thế lực nghi ngờ, tiêu cực ở Trung Quốc. Khi đó thế giới này sẽ trở nên rất khó sống. Vì vậy, tôi cho rằng quý vị nên suy nghĩ kỹ lưỡng về những vấn đề này, sự trỗi dậy của Trung Quốc không có nghĩa là Trung Quốc sẽ thống trị thế giới.

Thế kỷ 21 sẽ thuộc về Trung Quốc và cũng sẽ thuộc về bất kỳ quốc gia dân tộc nào đi theo xu hướng chung. Cùng nhau chúng ta sẽ sở hữu thế kỷ này. Cảm ơn.

Rudyard Gruffiths: Fareed Zakaria, tới phiên anh.

Fareed Zakaria: Chúng ta đang trải qua cuộc khủng hoảng niềm tin ở thế giới phương Tây và điều này xảy ra thường xuyên khi chúng ta phải đối mặt với những thách thức mới rất khác và khi chúng ta phải đối mặt với những quốc gia đang trỗi dậy. George Kennan, một chính khách và là một tác giả vĩ đại người Mỹ đã từng viết về việc Mỹ không thể vượt qua được thách thức Liên Xô bởi vì ông cho rằng Mỹ yếu đuối, không kiên định, hay thay đổi suy nghĩ, còn họ thì có tầm nhìn chiến lược và sâu sắc hơn. Chúng ta thì ngu ngốc và chỉ giỏi chiến thuật, tuy nhiên điều đó đã không xảy ra.

Tôi cho rằng cũng có một khuynh hướng tương tự đang xảy ra đối với trường hợp Trung Quốc – rằng họ thì có tầm nhìn lâu dài còn chúng ta chỉ là những kẻ vụng về ngốc nghếch. Có một câu chuyện rất tuyệt vời để minh họa cho vấn đề này: trong một cuộc nói chuyện với Henry Kissinger, khi được hỏi nghĩ gì về cuộc Cách mạng Pháp, Chu Ân Lai đã nói rằng còn quá sớm để trả lời. Và mọi người đã nghĩ rằng, ôi ông ấy quả là một thiên tài, ông ấy thật nhìn xa trông rộng, có thể đoán trước hàng thế kỷ. Hóa ra lúc đó ông ấy muốn nhắc đến cuộc Cách mạng Pháp năm

1968, một cuộc cách mạng sinh viên. Và dĩ nhiên vào thời điểm đó (năm 1973) thì mọi thứ còn quá sớm để đoán trước.

Thế nên đừng vội tin rằng, người Trung Quốc tất cả điều là những bậc thầy chiến lược và chúng ta chỉ là những kẻ vụng về. Chúng ta có vụng về nhưng đã tìm cách để vượt qua được những thách thức như Liên Xô, như nước Đức phát xít và tôi cho rằng nước Mỹ và Bắc Mỹ đang tạo ra một mô hình tuyệt vời trong thế giới ngày nay. Chúng ta đang trở thành một quốc gia đa dân tộc đầu tiên, một quốc gia có thể thu hút mọi người từ khắp nơi trên thế giới với mọi màu da, tôn giáo và tín ngưỡng và biết cách để khai thác tài năng của họ nhằm xây dựng một giấc mơ chung. Nó chỉ xảy ra ở Mỹ, nơi có thể thu hút mọi người từ khắp nơi trên thế giới.

Thử nhìn vào những người tham gia tranh luận hôm nay: ba người trong số chúng tôi, Niall Ferguson, tôi và Henry Kissinger đều là những người nhập cư đã đến và tìm thấy vận may của mình ở Mỹ, bởi vì nước Mỹ chào đón những người tài năng nhất trên thế giới và cho phép họ phát triển theo ý họ muốn, thậm chí là bác bỏ cả nước Mỹ giống như những gì mà Niall Ferguson đang làm. Cho nên tôi khuyến khích quý vị hãy suy nghĩ về điều này: nếu chúng ta mất niềm tin vào bản thân mình, chúng ta mất niềm tin vào sức mạnh của một xã hội tự do và mở thì chúng ta sẽ tự gây thiệt hại cho mình hơn bất kỳ thứ gì. Vâng, chúng ta phải chỉnh đốn nền kinh tế, Văn phòng Ngân sách Quốc hội đã từng tiên đoán rằng chúng ta sẽ trả hết nợ trong vòng 15 năm, tức cách đây 10 năm. Bây giờ họ tiên đoán rằng chúng ta sẽ sớm rơi vào khốn đốn. Nhưng chúng ta sẽ phải chờ xem như thế nào. Quan điểm của tôi đó là, đừng đánh mất niềm tin vào một xã hội mở và tự do, hãy bỏ phiếu với tất cả nhiệt huyết của mình.

Rudyard Gruffiths: Niall, tôi phiên anh phát biểu kết thúc.

Niall Ferguson: Thưa quý vị tối nay, chúng tôi đã nói Trung Quốc sẽ lặp lại kinh nghiệm của các quốc gia Châu Á khác và sẽ sớm cạn kiệt nguồn lực nhưng cho đến nay Trung Quốc đã làm được tốt hơn nhiều quốc gia Châu Á khác. Trung Quốc đã đạt được cuộc cách mạng công nghiệp lớn nhất và nhanh nhất, giúp hàng trăm triệu người thoát cảnh nghèo đói. Tôi không đồng ý với David. Tôi cho rằng thay đổi không chỉ diễn ra được một nửa mà mới chỉ diễn ra được 1/4, sẽ còn nhiều thay đổi diễn ra phía trước.

Điểm thứ hai tôi muốn nói với quý vị là những vấn đề của phương Tây còn nghiêm trọng hơn nhiều những gì quý vị được nghe từ Fareed. Và một trong những vấn đề lớn nhất đó là sự tự mãn. Khi chúng ta ngồi tranh luận hôm nay, thưa quý vị, khu vực đồng euro vẫn đang tan rã, một thí nghiệm đồng tiền chung đã tan rã chủ yếu bởi sự vỡ nợ của cái nôi nền dân chủ, đó là Hy Lạp. Khi chúng ta đang thảo luận ở đây, nền tài chính công của Mỹ ít nhiều cũng rơi vào tình huống giống Hy Lạp cách đây hai năm. Khuynh hướng diễn biến nợ sẽ không khác mấy. Đó chỉ là vấn đề thời gian trước khi một cuộc khủng hoảng tài khóa đánh đổ nước Mỹ ở mức độ mà chúng ta chưa bao giờ thấy.

Nếu như chúng ta tranh luận chủ đề này cách đây 100 năm và chủ đề là liệu thế kỷ 20 có thuộc về Mỹ, quý vị có nghĩ ai sẽ bỏ phiếu ủng hộ quan điểm này? Đối với bất kỳ người Anh nào, ý tưởng này có thể sẽ hết sức phi lý. Người Mỹ, với lực lượng quân đội nhỏ bé, dù họ có một nền kinh tế lớn nhưng với tất cả các vấn đề xã hội, họ sẽ làm được gì? Hãy nhìn những thành phố của họ với sự bẩn thiu và nghèo nàn. Cho nên vào thời điểm năm 1911 sẽ rất dễ dàng khi kết luận rằng Mỹ sẽ suy yếu giống như chúng ta kết luận Trung Quốc sẽ suy yếu như ngày hôm nay. Nhưng cuối cùng điều gì đã xảy ra: Mỹ đã trở thành cường quốc kinh tế hàng đầu và sau đó là cường quốc địa chính trị hàng đầu thế giới.

Tôi muốn kết luận với một câu trích như sau. “Chuyện gì sẽ xảy ra nếu Trung Quốc dần dần phát triển các liên kết kinh tế, hành xử một cách bình tĩnh, có chừng mực và dần dần mở rộng phạm vi ảnh hưởng của mình, tìm kiếm nhiều bạn bè và ảnh hưởng hơn trên thế giới? Chuyện gì sẽ xảy ra khi Trung Quốc thâm lặng khẳng định vị thế của mình như một sự thay thế cho nước Mỹ hung hăng và hay áp đặt? Mỹ sẽ xử trí như thế nào? Đây là một thách thức mới cho nước Mỹ, một thách thức mà hầu như Mỹ chưa chuẩn bị gì.” Và thưa quý vị, đây là những lời của Fareed Zakaria, và đây cũng là lý do vì sao Trung Quốc sẽ sở hữu thế kỷ 21 và bạn nên ủng hộ quan điểm này.

Rudyard Gruffiths: Đến đây tôi xin kết thúc phần tranh luận của chúng ta ngày hôm nay và xin quý vị một tràng pháo tay cho các nhà tranh luận của chúng ta. Trước khi bước vào bỏ phiếu lần hai, chúng ta hãy xem lại quan điểm của khán giả trong phòng này, trước khi bắt đầu cuộc tranh luận chúng tôi đã hỏi quý vị theo ba nhóm quan điểm: ủng hộ, không ủng hộ và có thể và các con số tương ứng là 39%, 21% và 40%. Sau đó, tùy vào những gì mà quý vị được nghe hôm nay, trong đó có những luận điểm rất thuyết phục của cả hai bên, liệu quý vị có thay đổi quan điểm và lá phiếu của mình không. Bây giờ trong tay mỗi quý vị đều có một lá phiếu và tôi xin tuyên bố chúng ta bắt đầu bỏ phiếu.

(Kết quả bỏ phiếu sau khi tranh luận là có 38% ý kiến ủng hộ việc Trung Quốc sẽ sở hữu thế kỷ 21, 62% ý kiến phản đối. Như vậy, sau khi tranh luận, con số phản đối tăng từ 40% lên đến 62%, cho nên phía tranh luận phản đối quan điểm này đã thắng.)

Xem toàn bộ video cuộc tranh luận trên trang [Munk Debates](#). Tham khảo thêm về tiểu sử các nhà tranh luận: [Sử gia Niall Ferguson](#), [TS. David Li](#), [cựu Ngoại trưởng Mỹ Henry Kissinger](#), [nhà báo Fareed Zakaria](#).

Dịch: Kim Minh